

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

Linda Škufca

**KNJIŽNIČNA STATISTIKA: IZZIVI PRENOVE
STATISTIČNIH MERITEV DELOVANJA ŠOLSKIH
KNJIŽNIC**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2021

IZJAVA O AVTORSTVU N O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana, Linda Škufca, izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice: Linda Škufca

V Ljubljani, dne 8. junija 2021

Škufca, L., Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Linda ŠKUFCA

Naslov pisne naloge: Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic

Kraj: Ljubljana

Leto: 2021

Št. strani: 30

Št. slik: 15

Št. preglednic: 0

Št. prilog: 1

Št. strani prilog: 4

Št. referenc: 25

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v Narodni in univerzitetni knjižnici Mentor v času strokovnega usposabljanja: mag. Damjana Tizaj Marc

UDK: 02:311

Ključne besede: statistika, statistični vprašalnik, prenova statističnih meritev, šolske knjižnice, BibSiSt Online, COBISS.SI

Izvleček:

Namen naloge je predstaviti knjižnično statistiko in računalniški sistem BibSiSt Online, ki ga Narodna in univerzitetna knjižnica uporablja za zbiranje in predstavitev statističnih podatkov o delu slovenskih knjižnic. Glede na to, da je bil v sklopu prenove omenjenega sistema omogočen neposreden uvoz dela statističnih podatkov v spletni vprašalnik iz lokalnih baz šolskih knjižnic v sistemu COBISS.SI, smo želeli raziskati, kako so šolski knjižničarji sprejeli nov način zbiranja statističnih podatkov. Zanimalo nas je tudi njihovo mnenje o knjižnični statistiki in njeni uporabi. Raziskovalni podatki so bili pridobljeni z uporabo spletnega anketnega vprašalnika, kjer smo na reprezentativnem vzorcu ugotavljali, kako koristen se je šolskim knjižnicam zdel nov način zbiranja podatkov. Za oceno mnenj o knjižnični statistiki smo uporabili vprašanja z Likertovo lestvico. Rezultati ankete so potrdili domnevo, da je uveden način zbiranja podatkov knjižničarje razbremenil in jim delo olajšal. Glede pomembnosti in uporabnosti knjižnične statistike so šolski knjižničarji neopredeljeni. Statistične podatke sicer uporabljajo kot pomoč pri naslednjem izpolnjevanju vprašalnika, manj pa kot argument pri naslavljanju vodstva šole ali pri načrtovanju svojega dela. Ugotovitve, ki se nanašajo na vprašalnik, bomo upoštevali pri načrtovanju statističnih meritev v prihodnje, statistiko pa bomo skušali knjižničarjem približati z uporabnikom bolj prijazno predstavitevjo podatkov in večjo promocijo. Mnenje knjižničarjev o knjižnični statistiki bi bilo smiselno raziskati tudi pri knjižničarjih v ostalih vrstah knjižnic.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	KNJIŽNIČNA STATISTIKA	2
2.1	MANIFEST O KNJIŽNIČNI STATISTIKI.....	2
2.2	STATISTIČNI PODATKI O SLOVENSКИH KNJIŽNICAH	3
2.3	PORTAL BIBSIST ONLINE.....	5
2.4	NAČRTOVANA PRENOVA SISTEMA BIBSIST ONLINE.....	6
2.5	STANDARDIZACIJA KNJIŽNIČNE STATISTIKE	7
2.6	MEDNARODNA KNJIŽNIČNA STATISTIKA	8
3	STATISTIČNO MERJENJE SLOVENSКИH ŠOLSKIH KNJIŽNIC.....	10
3.1	ŠOLSKE KNJIŽNICE KOT POROČEVALSKE ENOTE	10
3.2	ZAJEM STATISTIČNIH PODATKOV IZ PROGRAMSKEGA OKOLJA COBISS3	11
4	RAZISKAVA	13
4.1	POMEN KNJIŽNIČNE STATISTIKE ZA ŠOLSKE KNJIŽNIČARJE IN NJIHOV ODZIV NA SPREMEMBE V ZBIRANJU PODATKOV.....	13
4.1.1	Hipoteze.....	13
4.1.2	Raziskovalna metoda.....	14
4.1.3	Anketni vzorec.....	15
4.1.4	Rezultati ankete	15
4.2	ANALIZA PODATKOV O ZBIRKI, PRIRASTU IN ODPISU KNJIŽNIČNEGA GRADIVA OB ZAČETKU IN KONCU STATISTIČNIH MERITEV	23
4.2.1	Rezultati analize	24
5	RAZPRAVA.....	26
6	ZAKLJUČKI	28
7	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	28

KAZALO SLIK

Slika 1:	Starost anketirancev (n = 26)	16
Slika 2:	Vrsta vzgojno-izobraževalnega zavoda v katerem deluje knjižnica (n = 26)	16

Slika 3: Mnenje o statističnem vprašalniku o delu šolske knjižnice v šolskem letu 2019/2020 (n = 26)	17
Slika 4: Stopnja težav pri posameznih korakih izpolnjevanja vprašalnika (n = 26)	18
Slika 5: Uporabljene oblike pomoči pri izpolnjevanju vprašalnika (n = 26)	18
Slika 6: Mnenje o novem načinu zbiranja statističnih podatkov (n = 26)	19
Slika 7: Postopki, s katerimi so anketiranci preverili ustreznost že izpolnjenih podatkov (n = 26)	20
Slika 8: Mnenje šolskih knjižničarjev o pomembnosti knjižnične statistike šolskih knjižnic (n = 26)	20
Slika 9: Uporaba statističnih podatkov (n = 26)	21
Slika 10: Odstotek anketirancev, ki so že kdaj pregledovali statistične podatke na spletni strani BibSiSt Online (n = 26)	21
Slika 11: Namen pregledovanja spletne strani BibSiSt Online (n = 13)	22
Slika 12: Mnenje o statističnih podatkih o delu knjižnic na spletni strani BibSiSt Online (n = 13)	23
Slika 13: Ravnanje knjižnic z vrednostmi podatkov o knjižnični zbirki, uvoženimi iz lokalne baze COBISS.SI (n = 577)	24
Slika 14: Ravnanje knjižnic z vrednostmi podatkov o prirastu knjižničnega gradiva, uvoženimi iz lokalne baze COBISS.SI (n = 577)	25
Slika 15: Ravnanje knjižnic z vrednostmi podatkov o odpisu knjižničnega gradiva, uvoženimi iz lokalne baze COBISS.SI (n = 577)	25

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK	I
-------------------------------------	---

1 UVOD

Knjižnična statistika je eno od orodij za spremljanje in ugotavljanje uspešnosti delovanja knjižnic ter ugotavljanje trendov v njihovem razvoju. Zbrani podatki služijo knjižnicam pri načrtovanju, vrednotenju ter predstavljanju svoje dejavnosti, odločevalcem in drugim deležnikom pa pri presojanju učinkovitosti, smotrnosti ter koristnosti vlaganj v izvajanje javne službe v knjižničarstvu. S knjižnično statistiko zbrani podatki morajo biti točni, veljavni in zanesljivi, kar zagotovimo na eni strani z ustrežno metodologijo njihovega zbiranja, zanesljivim merskim instrumentom (statističnim vprašalnikom), in na drugi strani z usposobljenimi ter odgovornimi posamezniki, ki v imenu poročevalskih enot posredujejo podatke. Postopek zbiranja statističnih podatkov o delu knjižnic mora biti racionalen, predstavitev zbranih podatkov ter možnosti za njihovo nadaljnjo uporabo pa uporabniško čim bolj prijazne in enostavne (Pravilnik o statističnih meritvah knjižnic, 2020).

Knjižnice zbirajo različne podatke o svojem delovanju že stoletja, od sredine devetnajstega stoletja pa je postala knjižnična statistika tudi predmet mednarodnih in nacionalnih organizacij, pristojnih za organizacijo zbiranja ter predstavljanja statističnih podatkov z različnih področij, in tudi organizacij s področja standardizacije. Njihova prizadevanja so postopoma vodila k vzpostavljanju nacionalnih sistemov knjižnične statistike, k standardizaciji zbiranja podatkov in vzpostavljanju mehanizmov za možnost uporabe podatkov na mednarodni ravni.

Bolj ali manj redna zbiranja podatkov o delu slovenskih knjižnic so se začela izvajati po zaključku Druge svetovne vojne v okviru Narodne in univerzitetne knjižnice (dalje v besedilu: NUK), v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja pa je zbiranje podatkov o knjižnicah postala pristojnost takratnega zveznega in republiških uradov za statistiko, ki so delovali v okviru bivše skupne države, Jugoslavije. Po slovenski osamosvojitvi je s spremembo zakonodaje na področju državne statistike funkcijo nacionalne poročevalske enote za knjižnično statistiko prevzel NUK, z izjemo zbiranja podatkov o delu šolskih knjižnic. Slednje je do sprememb zakonodaje na področju knjižničarstva v letu 2015 še vedno zbiral Statistični urad Republike Slovenije (SURS), od leta 2016 pa je tudi za področje statistike šolskih knjižnic pristojen NUK.

V prvem delu naloge bomo na osnovi relevantnih virov in literature na kratko predstavili razvoj, vlogo, namen in pomen knjižnične statistike za upravljanje knjižnic ter presojanje uspešnosti

njihovega delovanja. Pri tem bo posebej izpostavljen primer (slovenskih) šolskih knjižnic. V nadaljevanju bomo predstavili obstoječi sistem BibSiSt Online, ki ga za zbiranje in predstavitev statističnih podatkov uporablja NUK, ter uvedene spremembe v načinu zbiranja podatkov, tj. neposreden uvoz merjenih količin iz kooperativnega online bibliografskega sistema in servisa (COBISS.SI). Predstavili bomo tudi načrt vsebinske in tehnične prenove sistema BibSiSt Online, predvsem nove funkcionalnosti vmesnika in prikaza podatkov.

Za pripravo teoretičnega dela naloge smo uporabili deskriptivno metodo. Raziskovalne podatke smo pridobili z izvedbo spletne ankete med slovenskimi šolskimi knjižnicami. S pomočjo ankete smo želeli pridobiti podatke o koristnosti sprememb, uvedenih pri meritvah o delu šolskih knjižnic v letu 2019/20, pa tudi o morebitnih težavah, s katerimi se knjižnice srečujejo pri poročanju. Zanimalo nas je tudi mnenje šolskih knjižničarjev o sami knjižnični statistiki ter njeni uporabi. Predpostavili smo, da sta namen in uporaba knjižnične statistike šolskim knjižničarjem slabo poznana, izpolnjevanje statističnih poročil pa jim predstavlja dodatno breme. Na podlagi tega smo sklepali, da sta bila poenostavitev zbiranja statističnih podatkov in avtomatizacija meritev s strani anketirancev pozitivno sprejeta.

Opravili smo tudi analizo podatkov, zbranih z zadnjimi meritvami o delu šolskih knjižnic. Vrednosti podatkov za zbirko, prirast in odpis, ki so bile uvožene iz sistema COBISS.SI, so knjižnice med meritvami preverile, popravile in po potrebi ustrezno dopolnile z vrednostmi za te količine, ki jih zbirajo v drugih programih. Primerjali smo vhodne in izhodne vrednosti podatkov in na ta način ugotovili, koliko knjižnic je pri podajanju realnega stanja za svojo knjižnico, podatke spreminjalo in koliko knjižnicam podatkov ni bilo treba popraviti. Ugotovitve smo primerjali z rezultati ankete.

2 KNJIŽNIČNA STATISTIKA

2.1 MANIFEST O KNJIŽNIČNI STATISTIKI

Manifest o knjižnični statistiki, ki ga je sprejela Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov – IFLA (ang. International Federation of Library Associations and Institutions) poudarja pomen knjižnične statistike kot pripomočka, s pomočjo katerega lahko knjižnice pokažejo svoj pomen za uporabnike in družbo (IFLA Library statistics manifesto, 2010).

Dokument navaja, da so kvantitativni in kvalitativni podatki o knjižničnih storitvah, uporabi knjižnic in uporabnikih knjižnic bistveni za prepoznavanje in potrjevanje izjemnega pomena, ki ga imajo knjižnice. Knjižnična statistika je potrebna za učinkovito upravljanje knjižnic in za zagotavljanje ustreznih virov glede na potrebe uporabnikov. Še pomembnejša pa je njena vloga pri promociji knjižničnih storitev za različne vrste interesnih skupin in splošne javnosti, saj zagotavlja podatke tako o pogojih delovanja knjižnic kot tudi o rezultatih njihovega dela, na njihovi osnovi pa tudi izračune kvantitativnih kazalcev in kazalnikov uspešnosti.

Z merjenjem vložka v knjižnice (sredstva, vključno z zgradbami in opremo, osebjem in zbirkami) knjižnična statistika kaže zavzetost pristojnih služb in oblasti za knjižnične storitve. Z merjenjem učinka, uporabe tradicionalnih in novih, elektronskih knjižničnih zbirk in storitev, knjižnice dokazujejo, da so njihove storitve ustrezne in zanimive za prebivalstvo. Primerjava vhodnih in izhodnih podatkov kaže, ali knjižnica stroškovno učinkovito organizira svoje storitve. Statistični podatki ponazarjajo, katere storitve se najbolj uporabljajo, in ali obstaja potreba po novih ali spremembi obstoječih storitev. Zagotavljajo dokaze o trendih in razvoju, npr. s prikazom, ali so nove storitve uvedene pravočasno.

Dokument poudarja, da mora mednarodna skupnost podpirati knjižnice pri zbiranju in primerjanju enotnih ter zanesljivih statističnih podatkov o njihovih virih in storitvah. S tem tudi spodbuja in podpira vlogo knjižnic pri razvoju splošne in informacijske pismenosti ter izobraževanja in kulture. Pristojne ustanove na vseh ravneh in knjižnična skupnost po vsem svetu so naprošeni, da širijo načela manifesta ter izvajajo načela in ukrepe, ki so v njem izraženi (IFLA Library statistics manifesto, 2010).

2.2 STATISTIČNI PODATKI O SLOVENSКИH KNJIŽNICAH

Avtorica Ambrožič (1997, str. 11) navaja, da statistični podatki o knjižnicah prinašajo kvantitativni opis njihove dejavnosti in predstavljajo pomembno orodje knjižničnega menedžmenta. So tudi osnova za predstavljanje dejavnosti knjižnic okolju in za prikaz nacionalnih podatkov o knjižnicah v okviru mednarodne knjižnične statistike. Zbiranje podatkov o delu slovenskih knjižnic vse do petdesetih let prejšnjega stoletja ni bilo sistematično ter poenoteno. Šele z uvedbo prvega statističnega vprašalnika za knjižnice, ki ga je po navodilih Unesca začel leta 1953 razpošiljati takratni (jugoslovanski) državni zavod za statistiko

Škufca, L., Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

republiškimi statističnimi zavodom, je postalo zbiranje podatkov o knjižnicah na področju nekdanje Jugoslavije, oziroma njenih republik, poenoteno in standardizirano na mednarodni ravni (Ambrožič, 1997, str. 23).

Samo zbiranje podatkov o delu knjižnic na slovenskem ozemlju ima sicer že dolgo tradicijo. Tako npr. zasledimo popis knjižnih zalog v narodnih čitalnicah že v drugi polovici devetnajstega stoletja, zbrane podatke je leta 1869 objavil Etbin H. Kosta (Ambrožič, 1997, str. 23). Prve statistične meritve so bile izvedene že leta 1870 v okviru dunajske komisije za statistiko, kjer so bile v obsežni študiji popisane in predstavljene knjižnice avstrijskih dežel. V Kraljevini Jugoslaviji je leta 1932 izdelala statistični pregled knjižnic v takratni Dravski banovini bibliotekarka Melita Pivec-Stele. Vendar so se sistematična in kontinuirana statistična merjenja dejavnosti slovenskih knjižnic začela šele po letu 1945 (Tizaj Marc idr., 2020).

Leta 1949 je na predlog slovenskega Društva bibliotekarjev Statistični urad takratne Ljudske republike Slovenije odobril statistične obrazce za poenoteno zbiranje podatkov o delu ljudskih knjižnic. Za celotno področje nekdanje skupne države Jugoslavije in za vse vrste knjižnic je zbiranje ter obdelavo podatkov o knjižnicah od leta 1952 nadzoroval takratni Zvezni zavod za statistiko. Od leta 1953 do 1961 so se podatki zbirali letno, od leta 1961 dalje pa vsaka tri leta. Slovenski urad za statistiko je po poročevalskem letu 1992 prenehal zbirati podatke o knjižnicah, z izjemo podatkov za šolske knjižnice. Na osnovi Zakona o državni statistiki (ZSta, 1995) je za področje knjižničarstva poročevalska enota postal NUK (Ambrožič, 1997, str. 24–25). Statistično poročanje za šolske knjižnice je Urad RS za statistiko ohranil vse do leta 2016, ko je z uveljavitvijo novele Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1a, 2015) tudi to prešlo pod okrilje NUK-a.

NUK izvaja redne letne statistične meritve splošnih, specialnih in visokošolskih knjižnic ter nacionalne knjižnice. Delovanje šolskih knjižnic se je od leta 2016 merilo bienalno, z novim letnim načrtom statističnih raziskovanj Narodne in univerzitetne knjižnice za leto 2021 pa je določeno zbiranje podatkov na tri leta (Letni načrt statističnih raziskovanj..., 2020). Število vseh knjižnic oziroma poročevalskih enot se giblje okrog 1000. Poročajo vse knjižnice, ne glede na to, ali so javne ali v zasebni lasti.

Pri pripravi nabora iskalnih količin in metodologije zbiranja se NUK opira na mednarodne standarde za področje knjižnične statistike, merjenje pa izvaja s pomočjo interaktivnega spletnega vmesnika BibSiSt Online. Slednji je del spletnega portala, kjer so tudi prikazani rezultati meritev ter vse spremljajoče dejavnosti.

2.3 PORTAL BIBSIST ONLINE

Za vodenje letnih statističnih raziskav je leta 2005 NUK v sodelovanju z zunanjimi sodelavci (Društvo Piff) razvil poseben programski paket BibSiSt-online (poimenovanje je akronim besed biblioteka-Slovenija-statistika). Z računalniško podprtim sistemom se je povečala hitrost zbiranja in objavljanja podatkov, predvsem pa je avtomatizirani sistem zmanjšal možnost napak pri vnosu ter obdelavi posameznih statističnih vrednosti. Naknadno sta bila razvita še dva modula, in sicer kazalci uspešnosti knjižnic ter meritve razvitosti knjižnic, vključno z možnostjo izdelave mnenj o razvitosti knjižnic (Kodrič-Dačić, 2014, str. 61).

V okviru portala BibSiSt Online NUK vodi vse aktivnosti v zvezi s statističnim spremljanjem dejavnosti knjižnic. Poleg interaktivnega spletnega vprašalnika za izvajanje meritev na njem najdemo predstavljene zbrane podatke, definicije statističnih spremenljivk, odgovore na pogosta vprašanja v zvezi z izpolnjevanjem vprašalnika in potrebna metodološka pojasnila. V modulu kazalci je mogoče s pomočjo izračunanih kazalcev ugotavljati uspešnost delovanja knjižnic. Za vsak cikel meritev sta na voljo tudi seznam poročevalskih enot in vzorec vprašalnika. Vsako leto NUK za letna poročila pripravi in objavi tudi seznam elektronskih informacijskih virov, ki jih upravlja v okviru dejavnosti COSEC (Narodna in univerzitetna knjižnica, b. d. B). V njem lahko vsaka knjižnica najde podatke o svojih elektronskih virih znotraj omenjenega konzorcija in podatke o njihovi uporabi. O poteku in obsegu meritev so knjižnice na portalu obveščene s krajšo novico.

Vsi statistični podatki, zbrani s statističnimi meritvami, so javno objavljeni na spletni strani BibSiSt Online (Narodna in univerzitetna knjižnica, b. d. A). Neposredno po zaključku meritev so surovi podatki objavljeni v obliki Excelovih preglednic (podatki od leta 1999 dalje). Takšni podatki so primerni za nadaljnjo obdelavo in uporabo v različnih študijah (Elliott, 2020). Sledi obdelava podatkov ter izračun kazalcev uspešnosti. Kazalci so izračunani za vse vrste knjižnic, ki jih spremlja NUK. Izbor 36 kazalcev uspešnosti je oblikovan po vzoru mednarodnega

standarda, ki določa kazalce uspešnosti knjižnic (ISO 11620:2014), ter uveljavljenih naborov kazalcev v Sloveniji in v Evropi. Poleg izbranih kazalcev so na enak način prikazane tudi vrednosti, ki so potrebne za njihov izračun. Oboje je predstavljeno v obliki tabel in tudi grafično.

Obsežnejša letna poročila o delu splošnih, specialnih in visokošolskih knjižnic od leta 2000 izhajajo v zbirki Slovenske knjižnice v številkah (od leta 2020 samo še v elektronski obliki). Poročila o delu šolskih knjižnic sledijo vsakim meritvam šolskih knjižnic. Poleg tega so statistični podatki vsako leto predstavljeni v posebni zgibanki, med letom pa je izdelanih tudi več infografik, ki so predstavljene na družbenih omrežjih nacionalne knjižnice.

2.4 NAČRTOVANA PRENOVA SISTEMA BIBSIST ONLINE

Programski paket BibSiSt Online za interaktivno zbiranje podatkov je v osnovi dobro zastavljen in služi svojemu namenu. Vendar sta v ozadju zastarela podatkovna baza in omejen nabor funkcionalnosti botrovala odločitvi o njegovi prenovi. Narejen je bil načrt vsebinske in tehnične prenove, ki vključuje povsem novo podatkovno bazo in dodatne funkcionalnosti vmesnika. Pri slednjem naj bi bila po novem omogočena logična kontrola ter avtomatsko opozorilo v primeru, ko se vnesena vrednost podatka v določenem polju za več kot 10 % razlikuje od preteklih meritev, in posebno opozorilo pri ključnih iskalnih količinah glede nujnosti njihovega vnosa podatkov. Poročevalske enote naj bi dobile tudi možnost, da z enim klikom znotraj vprašalnika dostopajo do vseh ustreznih metodoloških pojasnil, navodil in definicij statističnih spremenljivk.

Nadgrajen naj bi bil tudi samodejen prenos podatkov iz baze COBIB.SI v spletne vprašalnike ter izdelan uporabniški vmesnik, ki bi omogočal prenos podatkov brez dodatnega urejanja in posegov s strani NUK. Povezava med bazama naj bi bila narejena preko sigle, tj. evidenčne številke knjižnice, ki jo dodeljuje NUK, in je eden od nujnih pogojev za včlanitev knjižnice v sistem COBISS.SI.

Predvidena je tudi grafična prenova spletne strani, kjer bodo statistični podatki in grafični prikazi dobili sodobnejšo in bolj privlačno podobo, ostali elementi pa bodo predstavljeni bolj pregledno. Poleg obstoječih vrednosti in kazalcev naj bi bil pripravljen dodaten nabor vrednosti,

vse podatke pa bi bilo mogoče interaktivno prilagajati glede na poročevalsko leto, vrednosti ali kazalce ter poročevalsko enoto. Na tak način bi lahko uporabniki sami izdelali poročilo, prilagojeno njihovim iskalnim zahtevam. Na voljo bi bila tudi že vnaprej pripravljena poročila, eno s krajšim in eno z bolj obširnim naborom vrednosti in kazalcev.

Dobra predstavitev knjižnice vsem deležnikom in širšemu okolju postaja čedalje bolj pomembna in podatki, predstavljeni na spletnih straneh knjižnic, lahko pri tem odigrajo ključno vlogo. Avtor Terrill (2018) je naredil pregled literature s področja predstavljanja knjižnic na spletnih straneh in raziskal predstavitve podatkov na spletnih straneh več visokošolskih knjižnic. Predlagal je osnoven nabor podatkov o knjižnici, ki naj jih vsebuje njena spletna stran (zbirka, storitve, obisk, proračun in osebje), ter poudaril pomen dostopnosti ažurnih podatkov in prikaza večletnih trendov. Postavljanje podatkov v kontekst (izračun kazalcev) in njihova vizualizacija pa omogočajo knjižnicam, da s tem javnosti predstavijo svojo zgodbo. Pri tem je nadvse pomembno, da uporabniki najdejo vsebine hitro in enostavno. Poleg lastne domiselnosti pri predstavljanju podatkov o knjižnici, je po mnenju avtorja koristno iskati dobre prakse tudi drugje. Dobra predstavitev knjižnice je torej lahko dobra promocija in pomembno komunikacijsko orodje, v katerega se splača vložiti nekaj več truda.

2.5 STANDARDIZACIJA KNJIŽNIČNE STATISTIKE

Primerjava rezultatov statističnih raziskav med posameznimi organizacijami in državami je mogoča le, če pri tem uporabljamo enake natančno izbrane in definirane iskalne količine in metode zbiranja ter predstavitve podatkov. Področje knjižnične statistike je standardizirano v okviru Mednarodne organizacije za standardizacijo – ISO (ang. International Organization for Standardization). Standard ISO 2789 'Information and documentation – International library statistics', potrjen tudi kot slovenski standard, določa enotno terminologijo knjižničnih storitev in uporabo knjižnice, obenem pa natančno definira metode zbiranja in analiziranja podatkov s ciljem možnosti primerjave in agregiranja rezultatov (ISO 2789:2013).

Standard je bil prvič objavljen leta 1974, kmalu pa so sledile številne revizije. Predvsem hiter razvoj elektronskih informacijskih virov in novih knjižničnih storitev zahteva nenehne posodobitve standarda. Trenutno je aktivna omenjena peta izdaja iz leta 2013, vendar naj bi bila šesta izdaja že v pripravi.

Škufca, L., Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Standard naj bi pokrival vsa področja knjižničnega delovanja, velikost in vrsto zbirke, število in vrsto uporabnikov, uporabo knjižničnih storitev, knjižnično osebje, prostor in financiranje. V zadnjih revizijah se trend zbiranja podatkov obrača od zbirk k uporabniku, posebna pozornost pa je namenjena elektronskim virom in njihovi uporabi (Poll, 2009).

V Sloveniji smo mednarodni standard ISO za knjižnično statistiko sprejeli tudi kot svoj nacionalni standard. V NUK se pri pripravi vprašalnika, definicij statističnih spremenljivk in metodologiji zbiranja podatkov uporablja slovenski standard SIST ISO 2789:2013 - Informatika in dokumentacija - Mednarodna statistika za knjižnice (SIST ISO 2789:2013).

Čeprav standard ISO 2789 dobro definira vsa področja knjižničnega delovanja, so podatki, ki jih opredeljuje, predvsem kvantitativni, zato mu je dokaj kmalu sledil ISO 11620 'Information and documentation – Library performance indicators', ki vsebuje kriterije za oblikovanje in uporabo kazalcev uspešnosti ter njihov opis. Uporaba kazalcev naj bi knjižnicam služila za evalvacijo kakovosti storitev ter uspešnost svojega delovanja (ISO 11620:2014). Omogočajo tudi medsebojne primerjave uspešnosti knjižnic.

Na podlagi standarda SIST ISO 11620:2015 Informatika in dokumentacija – Kazalci uspešnosti knjižnic (SIST ISO 11620:2015) in SIST-TP ISO/TR 28118:2010 Informatika in dokumentacija – Kazalci uspešnosti delovanja nacionalnih knjižnic (SIST-TP ISO/TR 28118:2010) NUK izračunava in prikazuje kazalce uspešnosti delovanja nacionalne in ostalih vrst knjižnic.

2.6 MEDNARODNA KNJIŽNIČNA STATISTIKA

Za vrsto držav so statistični podatki o knjižnicah bolj ali manj prosto dostopni na svetovnem spletu. Vendar pa je pri primerjanju podatkov med posameznimi državami treba biti pazljiv, saj so regulatorni režimi institucij, odgovornih za zbiranje podatkov, zelo raznoliki. Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO) oziroma njen tehnični odbor TC46/SC8 sicer predpisuje več standardov s področja, ki se nanaša na podatke o dejavnostih knjižnic, vendar pa v praksi le-ti niso vsesplošno v uporabi.

Številni dosedanja poskusi zbiranja primerljivih podatkov na nacionalnem nivoju, tako v svetovnem kot evropskem merilu, niso privedli do stabilnega in stalnega nabora podatkov, ki opisujejo dejavnosti knjižnic. Najbolj ambiciozno je bil zastavljen, s strani Evropske komisije financiran projekt LIBECON, katerega cilj je bil zbrati obširne ter primerljive podatke o aktivnostih in izdatkih evropskih knjižnic¹. V projektu je sodelovala tudi Slovenija. Vendar pa zadnji zbrani podatki segajo v leto 2001, projekt pa je že zaključen (Creaser, 2011).

Nezadostni in zastareli statistični podatki o knjižnicah so vzpodbudili sodelovanje med organizacijami IFLA, UNESCO ter ISO, da so ustanovile iniciativo, ki je imela visoko zastavljen dolgoročen cilj, tj. vzpostavitev »svetovne« knjižnične statistike (Global Library Statistics). Vseskozi, od prvega sestanka leta 2006, pa do izbire končnega nabora 23 merjenih količin ter pilotne študije, izvedene v Latinski Ameriki in na Karibih v letu 2007, je bilo jasno, da jih čaka dolga in naporna pot. Delo je nadaljevala IFLA oziroma njena sekcija za statistiko, ki pa je uspela izdelati zgolj prikaz že dostopnih statističnih podatkov za nekaj izbranih držav, centralizirano zbiranje in zanesljivo predstavljanje knjižnične statistike na mednarodni ravni pa je ostalo zgolj na ravni vizije (Ellis idr., 2009).

Naj omenimo še, da se od leta 2017 v okviru iniciative IFLA Library Map of the World (IFLA Svetovni zemljevid knjižnic), zbirajo in na spletni strani IFLE objavljajo osnovni statistični podatki knjižnic iz vsega sveta². Za vse vrste knjižnic, tj. nacionalno knjižnico, splošne, visokošolske, specialne in šolske knjižnice, vsako leto podatke IFLI posreduje tudi Slovenija.

Razen zadnjega omenjenega, so se vsi projekti mednarodnega zbiranja knjižnične statistike osredotočali predvsem na splošne oziroma javne ter visokošolske knjižnice. Stanje knjižnične statistike za šolske (pa tudi specialne) knjižnice je med posameznimi državami še bolj raznoliko, njihova dejavnost pa se spremlja na različne načine in neenotno. Ponekod so, kot pri nas, šolske knjižnice predpisane z zakonom, prav tako tudi njihovo poročanje, drugje knjižnice niso obvezne del šol, ali pa je statistično poročanje razdrobljeno med posamezne institucije in poteka na različne načine ali pa ga sploh ne izvajajo. Avtorica Poll (2009) je zato opozorila, da

¹ Osnovni podatki o projektu so dostopni na naslovu: <https://cordis.europa.eu/project/id/IST-2000-29203>.

² Glej več: <https://librarymap.ifla.org/>

ravno za področje šolskih knjižnic ne obstajajo mehanizmi, ki bi omogočali poenoteno zbiranje statističnih podatkov, njihovo zanesljivost ter možnost uporabe za medsebojno primerjavo knjižnic.

3 STATISTIČNO MERJENJE SLOVENSkih ŠOLSKIH KNJIŽNIC

3.1 ŠOLSKE KNJIŽNICE KOT POROČEVALSKE ENOTE

Šolske knjižnice predstavljajo skoraj tri četrtine vseh knjižnic v Sloveniji. Otrokom od vstopa v osnovno šolo in mladim do zaključka srednje šole omogočajo najlažji dostop do knjige in drugega knjižničnega gradiva. Podpirajo učni proces, ga s svojim gradivom in storitvami nadgrajujejo ter odpirajo učencem in dijakom poti do področij znanja, ki presega učni načrt. Strokovnim delavcem šol zagotavljajo strokovno literaturo in skrbijo za učbeniški sklad.

Delovanje šolskih knjižnic v Sloveniji opredeljuje knjižničarska in šolska zakonodaja. Leta 2015 sprejeta novela Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1a, 2015) je na novo opredelila status šolske knjižnice. Šolske knjižnice od takrat ne opravljajo več knjižnične javne službe, ampak so sestavni del javne službe na področju vzgoje in izobraževanja. Novela je med drugim šolskim knjižnicam predpisala vključitev v sistem COBISS.SI, nacionalno knjižnico (NUK) pa zadolžila za zbiranje statističnih podatkov o delovanju šolskih knjižnic.

Trenutno je v sistem COBISS.SI vključenih 640 šolskih knjižnic (COBISS: Kazalci rasti, b. d.), kar predstavlja približno 90 % vseh šolskih knjižnic in 70 % vseh knjižnic, vključenih v sistem COBISS.SI. Statistične meritve dejavnosti šolskih knjižnic je do leta 2017 izvajal Statistični urad Republike Slovenije (SURs). Tega leta je NUK prvič izvedel meritve dejavnosti šolskih knjižnic v osnovnih šolah, osnovnih šolah s prilagojenim programom, srednjih šolah, višjih strokovnih šolah in v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, in sicer za šolsko leto 2015/16. Prenos meritev na NUK je sovpadal s težnjami SURs, da resorne meritve prevzamejo za to specializirane organizacije, kar bo zagotovilo bolj kakovostne podatke (Kodrič-Dačić, 2019, str. 2). V letu 2017 je NUK izvedel še meritve za knjižnice samostojnih dijaških domov, v letih 2017 in 2019 za knjižnice glasbenih šol in v letih 2018 in 2020 ponovno meritve knjižnic vseh drugih vrst vzgojno-izobraževalnih zavodov.

Med poročevalskimi enotami, ki posredujejo podatke za knjižnično statistiko, je trenutno 452 knjižnic v osnovnih šolah, 28 v osnovnih šolah s prilagojenim programom, 116 v srednjih šolah, 19 v višjih strokovnih šolah, 14 v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, 64 v glasbenih šolah ter 13 knjižnic samostojnih dijaških domov. Skupaj je torej šolskih knjižnic oziroma poročevalskih enot več kot 700.

Novela Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1a, 2015) predvideva tudi pripravo novega Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti v šolskih knjižnicah, ki se bo v veliki meri pri določanju kriterijev opiral na statistične podatke o šolskih knjižnicah. Tudi v sklopu zadnjih meritev je bil del statističnega vprašalnika posebej namenjen pregledu stanja na področju šolskega knjižničarstva, in sicer ravno z namenom uporabe izsledkov pri pripravi prej omenjenega pravilnika.

Vse to kaže, da je statistično merjenje šolskih knjižnic pomembno, njihova vključenost v sistem COBISS.SI in skupna baza podatkov za knjižnično gradivo pa bi jim lahko pri tem delo olajšala. Tudi IFLINE smernice za šolske knjižnice, eden pomembnejših dokumentov s področja šolskega knjižničarstva, posebej poudarjajo pomen zbiranja statističnih podatkov o delu šolskih knjižnic, saj le-ti predstavljajo osnovo za njihovo evalvacijo, brez katere ni mogoče načrtovati izboljšav v delovanju ter ponudbi storitev (IFLA Smernice za šolske knjižnice, 2019, str. 50).

3.2 ZAJEM STATISTIČNIH PODATKOV IZ PROGRAMSKEGA OKOLJA COBISS3

Glede na 31. člen novele Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1a, 2015), ki je šolskim knjižnicam predpisal vključitev v nacionalni vzajemni bibliografski sistem v roku treh let od uveljavitve tega zakona, naj bi bila večina šolskih knjižnic že članic omenjenega sistema. Veliko gradiva imajo šolske knjižnice že inventariziranega v programu COBISS.SI (Narodna in univerzitetna knjižnica, b. d. A) in program tudi uporabljajo za pripravo različnih statističnih poročil. Torej je bila priprava statističnih izpisov, ki so prilagojeni vprašalniku BibSiSt, in kasneje zajem podatkov iz baze COBIB.SI, logičen korak naprej pri nadgradnji in poenostavitvi zbiranja zahtevanih podatkov.

Do samodejnega prenosa podatkov iz baze COBIB.SI v vprašalnik BibSiSt je prišlo po večletnih usklajevanjih med različnimi strokovnjaki, NUK-om, IZUM-om in končnimi

uporabniki, knjižničarji. Vsak postopek je bilo pred implementacijo preizkušen, najprej na testnih, in kasneje na realnih bazah knjižnic v sistemu COBISS.SI. Prav tako je bilo treba poskrbeti, da bodo zajeti statistični podatki skladni z mednarodnimi knjižničnimi standardi in definicijami statističnih spremenljivk, ob vsem tem pa upoštevati tudi že uveljavljene prakse knjižničarjev pri uporabi programa COBISS.SI.

V okviru prenove vprašalnika za šolske knjižnice je NUK najprej leta 2019 v sodelovanju z Institutom informacijskih znanosti Maribor (dalje v besedilu: IZUM) oblikoval parametre za statistične preglednice zbirke, prirasta in odpisa gradiva (COBISS3 Zaloga..., 2020). IZUM je na tej osnovi v programsko okolje COBISS3 implementiral statistične izpise za šolske knjižnice, ki so identični s tabelami v statističnem vprašalniku BibSiSt: izpis **Z-BibSiSt-01**: Zbirka knjižnega in neknjižnega gradiva, izpis **Z-BibSiSt-02**: Prirast knjižnega in neknjižnega gradiva in izpis **Z-BibSiSt-03**: Odpis knjižnega in neknjižnega gradiva. Pri določanju parametrov je sodelovalo več strokovnjakov znotraj NUK-a, dva šolska knjižničarja in predstavnica Zavoda republike Slovenije za šolstvo. Kasneje istega leta so bili na enak način pripravljene tudi izpisi za zbirko, prirast in odpis za ostale vrste knjižnic. Tako so knjižnice, z že obstoječimi izpisi I-BibSiSt za člane in izposajo, dobile možnost priprave samodejnih izpisov, ki jim precej olajšajo izpolnjevanje statističnih podatkov.

Da bi se dodatno razbremenile poročevalske enote, se je NUK z IZUM-om dogovoril, da na podlagi prej omenjenih izpisov pripravi programsko opremo za neposreden zajem podatkov iz lokalnih baz šolskih knjižnic, ki so članice sistema COBISS.SI. Septembra 2020, pred začetkom statističnih meritev šolskih knjižnic, je tako IZUM poslal NUK-u podatke za zbirko, prirast, odpis, izposajo in člane za šolsko leto 2019/2020. Podatke, posredovane v obliki Excelovih preglednic, je NUK pregledal, ustrezno uredil in jih opremil za povezavo z interaktivnim vprašalnikom BibSiSt. Omenjene vrednosti (razen za člane) so tako bile ob začetku meritev že vnesene v spletne vprašalnike, poročevalske enote pa so bile posebej opozorjene na novost in pozvane, da podatke natančno pregledajo ter po potrebi popravijo ali dopolnijo s podatki iz drugih evidenc.

Ker prehod na COBISS ponekod še poteka, imajo knjižnice vnesene podatke možnost spreminjati, dolgoročni cilj pa je, da bi jih spreminjale čim manj ali sploh ne. Za doseg tega cilja bo treba pridobiti povratne informacije vseh udeležencev, odpraviti morebitne napake in na tej osnovi nadaljevati v načrtani smeri čim večje avtomatizacije meritev.

4 RAZISKAVA

Praktični del pisne naloge lahko v grobem razdelimo na dva dela. Glavnino predstavlja izvedba spletne ankete med šolskimi knjižnicami glede zadovoljstva z uvedenimi spremembami v načinu zbiranja podatkov in o njihovem mnenju o knjižnični statistiki ter njeni uporabi. Poleg tega smo opravili krajšo analizo podatkov, zbranih v zadnjih statističnih meritvah šolskih knjižnic. Kot je bilo že omenjeno, so bili podatki v poglavjih o zbirki, prirastu in odpisu pred začetkom meritev preneseni iz lokalnih baz šolskih knjižnic neposredno v spletne vprašalnike. Poročevalske enote so bile pozvane, da te podatke natančno pregledajo in po potrebi dopolnijo oziroma popravijo. Končne podatke, ki so jih pregledali in potrdili poročevalci, smo nato primerjali z vhodnimi podatki, ki nam jih je posredoval IZUM. Zanimalo nas je, koliko knjižnic je spreminjalo podatke tekom meritev in koliko jih ni. S tem smo pridobili približen uvid v to, kako blizu smo temu, da bodo šolske knjižnice imele vse svoje knjižnično gradivo zabeleženo v sistemu COBISS.SI in jih bo samodejno uvažanje vrednosti iz njihovih lokalnih baz še bolj razbremenilo pri oddajanju statističnih poročil.

4.1 POMEN KNJIŽNIČNE STATISTIKE ZA ŠOLSKE KNJIŽNIČARJE IN NJIHOV ODZIV NA SPREMEMBE V ZBIRANJU PODATKOV

4.1.1 Hipoteze

Iz podatkov, zbranih s statističnim merjenjem delovanja šolskih knjižnic, pridobimo predvsem podatke o delu knjižnic, manj pa izvemo o stališču šolskih knjižničarjev do knjižnične statistike kot take. Površinski vtis, pridobljen v času meritev kaže, da jim je zbiranje podatkov in izpolnjevanje statističnega vprašalnika odveč. Zanimalo nas je, ali je morda težava v zahtevnem in obsežnem vprašalniku ali pa imajo na splošno odklonilen odnos do statističnega merjenja. Izvedeti smo želeli tudi, če se jim zdi, da bi jim lahko zbrani podatki pomagali pri njihovem delu v knjižnici ali pri zagovorništvu svoje knjižnice. Predvsem pa smo želeli pridobiti povratne informacije glede uvedenih sprememb v načinu zbiranja podatkov.

Oblikovali smo naslednje hipoteze:

- Hipoteza 1: Trenutni statistični vprašalnik za šolske knjižnice je preobsežen in preveč zahteven.

- Hipoteza 2: Nov postopek zbiranja podatkov, kjer so bile vrednosti za zbirko, prirast, odpis in izposajo prenesene v vprašalnik iz njihove lokalne baze v sistemu COBISS.SI je, bil med šolskimi knjižničarji pozitivno sprejet.
- Hipoteza 3: Večini šolskih knjižničarjev se zbiranje statističnih podatkov ne zdi pomembno in v tem ne vidijo koristi.
- Hipoteza 4: Namen in uporaba knjižnične statistike sta šolskim knjižničarjem slabo poznana.

4.1.2 Raziskovalna metoda

Za pridobitev raziskovalnih podatkov smo uporabili anketno metodo, ki je primerna za raziskavo ravnanj, mnenj in stališč v določeni populaciji. Spletni anketni vprašalnik smo izdelali s pomočjo orodja za anketiranje Ika³, ki je preprosto za uporabo, njegove funkcionalnosti pa so povsem zadoščale za pridobitev odgovorov na zastavljena raziskovalna vprašanja.

Sestavili smo srednje dolg anketni vprašalnik, ki je večinoma vseboval vprašanja zaprtega tipa, v katerih smo poskušali vključiti čim bolj popoln nabor odgovorov na zastavljeno vprašanje. Kjer se nam je zdelo, da morda nismo vključili vseh možnih odgovornih kategorij, smo uporabili tudi vprašanje polodprtega tipa. Tri anketna vprašanja so bila odprtega tipa, s katerimi smo anketirance pozvali, da podrobneje predstavijo svoje potrebe, pričakovanja in želje. Pri zaprtih vprašanjih smo uporabili, v družboslovju najpogosteje uporabljeno mersko lestvico, tj. Likertovo lestvico. Anketna vprašanja zaprtega tipa z Likertovo lestvico se uporabljajo za merjenje stališč, katerih vrednost se meri z vrednostmi – od skrajno slabih do skrajno dobrih. Pri raziskovanju stališč ne merimo lastnosti posameznika ampak njegov odnos do določenega pojava (Statistične analize, b. d.). Poleg tega ordinalna merska skala omogoča izračun povprečij, kar lahko v določenih primerih poenostavi razlago rezultatov.

Pri demografskih vprašanjih smo se omejili le na vprašanje o starosti anketirancev, s čemer smo želeli preveriti ali morebiti obstaja statistično značilna povezava med starostjo anketirancev in njihovimi odgovori na ostala anketna vprašanja. Razlike v spolu nas v raziskavi niso zanimale,

³ Orodje Ika za spletno anketiranje je podrobneje predstavljeno na naslovu: <https://www.ika.si/>.

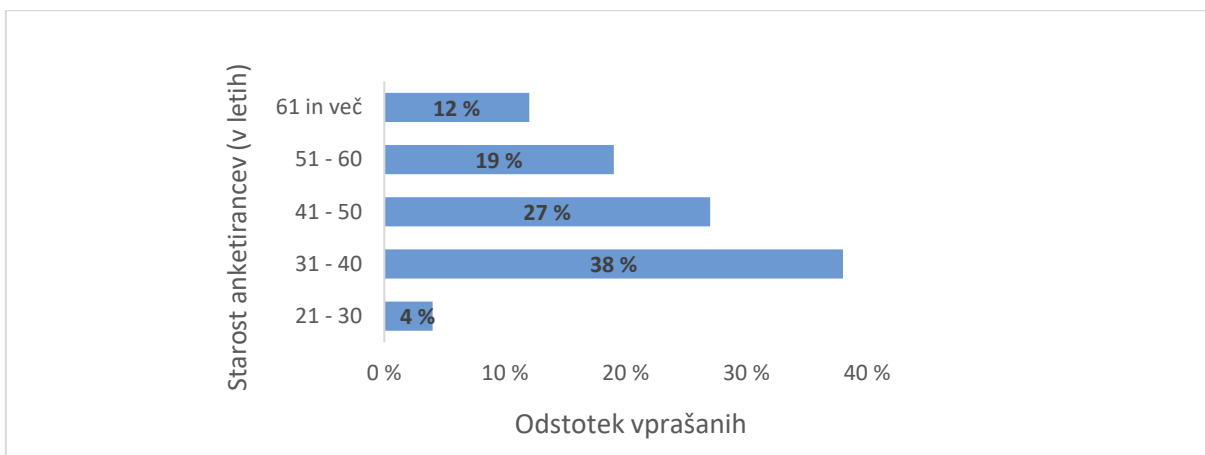
saj je bilo že večkrat ugotovljeno, da so v šolskih knjižnicah večinoma zaposlene knjižničarke, poleg tega smo predvidevali, da v našem naboru vprašanih spol anketirancev ne bi vplival na odgovore. Tudi po izobrazbeni strukturi šolskih knjižničarjev nismo spraševali, saj je natančno opredeljena z zakonodajo in posledično dokaj homogena.

4.1.3 Anketni vzorec

Anketno raziskavo smo opravili na vzorcu 68 šolskih knjižnic. Enote vzorca smo izbrali med knjižnicami, ki so izpolnile statistični vprašalnik o delu šolske knjižnice v šolskem letu 2019/2020. Pripravili smo verjetnostni vzorec, kjer imajo enote v populaciji vnaprej znano verjetnost (ki je večja od nič in je lahko enaka za vse enote ali pa se med enotami razlikuje) za vključitev v vzorec. Pri tem smo uporabili preprost vzorčni okvir enostavnega slučajnega vzorca, pri katerem imajo vse enote v populaciji enako verjetnost, da bodo izbrane v vzorec. Ta verjetnost znaša enostavno "1 deljeno s številom enot v populaciji" (Košmrlj, 2015). To pomeni, da smo enote iz celotne populacije v vzorec izbrali slučajno, z nekim objektivnim mehanizmom randomizacije. V ta namen smo uporabili spletno aplikacijo za generiranje naključnih števil, s pomočjo katere smo slepo izbrali enote iz seznama vseh knjižnic. Za takšno izbiro vzorca smo se odločili, ker nam omogoča statistično sklepanje oziroma posploševanje z vzorca na populacijo. Anketo je v celoti izpolnilo 26 respondentov, na podlagi njihovih odgovorov smo izdelali analizo rezultatov.

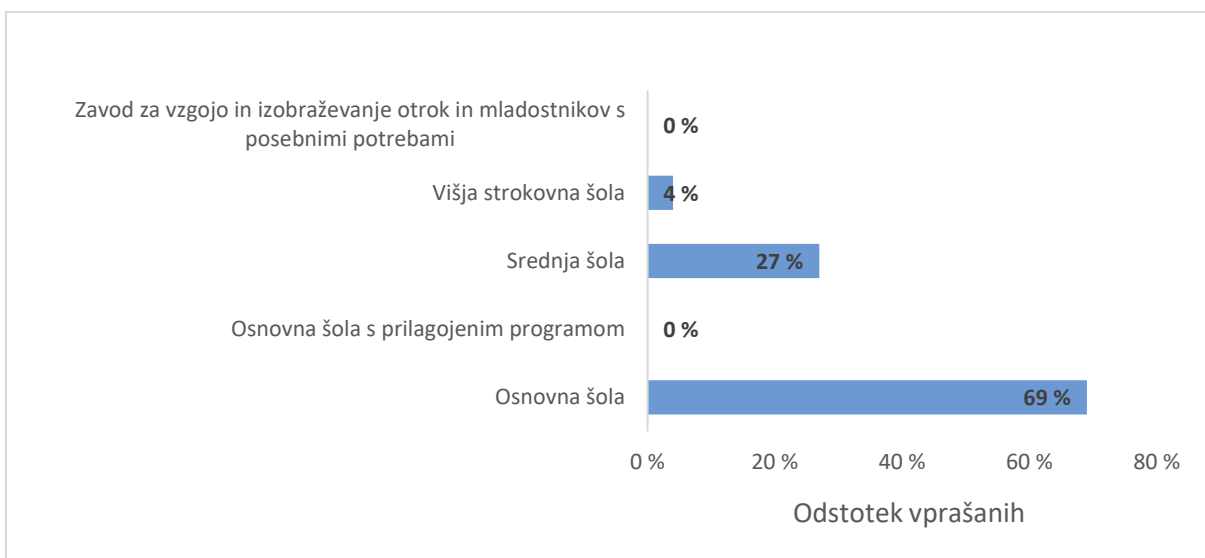
4.1.4 Rezultati ankete

Starostna struktura anketirancev je prikazana na Slika 1. Največ vprašanih (38 %) je starih med 31 in 40 let, sledi jim starostna skupina med 41 in 50 let (27 %). Le ena oseba (4 %) pa je mlajša od 30 let.

Slika 1: Starost anketirancev (n = 26)

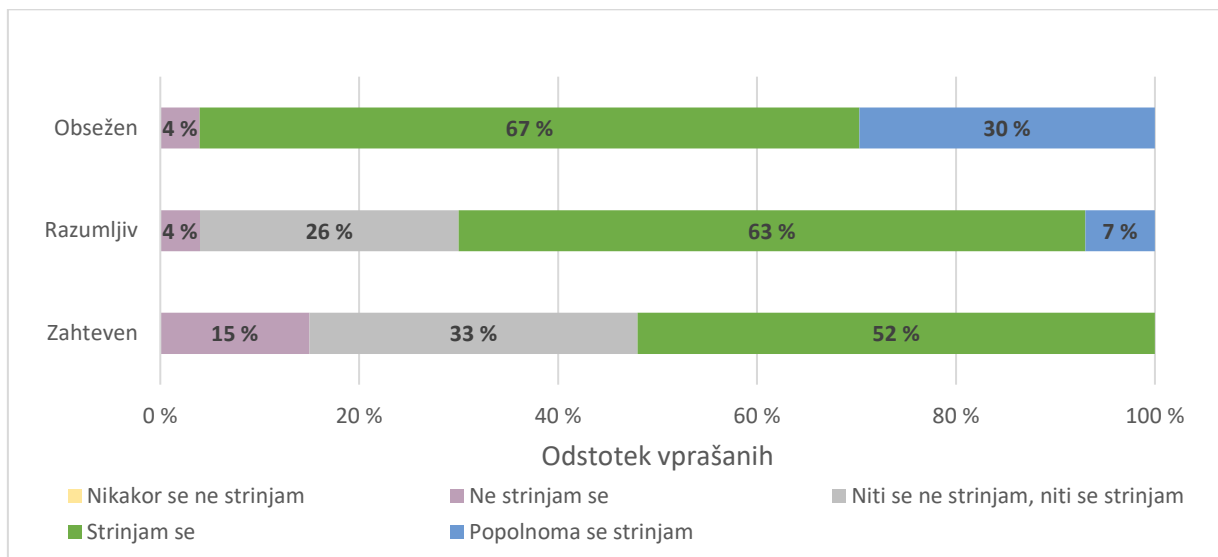
Večina (69 %) anketirancev dela v knjižnici osnovne šole, 27 % v knjižnici srednje šole, 4 % pa jih je zaposlenih v knjižnici visoke strokovne šole. Med anketiranci ni bilo knjižničarjev osnovnih šol s prilagojenim programom in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (Slika 2).

Slika 2: Vrsta vzgojno-izobraževalnega zavoda v katerem deluje knjižnica (n = 26)

Kljub temu, da smo vzorec izbirali med tistimi, ki naj bi sodelovali v statističnih meritvah, smo s prvim vprašanjem to preverili. Vsi so potrdili, da so izpolnili statistični vprašalnik o delu knjižnice v šolskem letu 2019/2020.

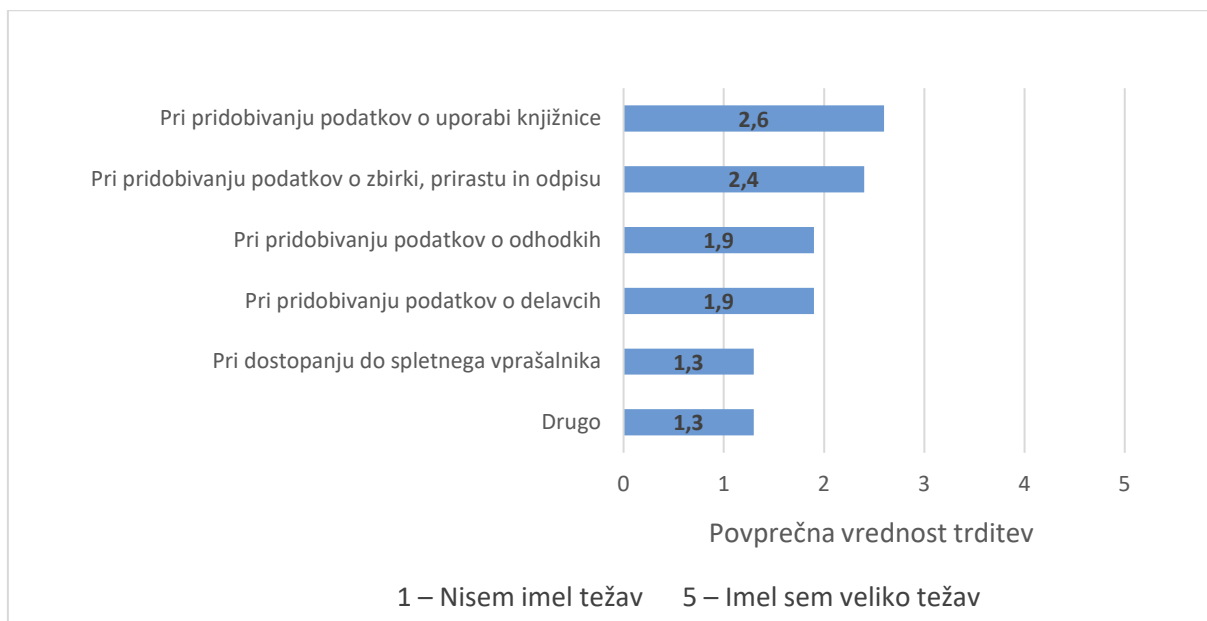
Pri naslednjem vprašanju so anketiranci podali mnenje o omenjenem vprašalniku (Slika 3). Največ anketirancev (97 %) se strinja, da je vprašalnik obsežen, 70 % se jih tudi strinja, da je vprašalnik razumljiv, nekaj več kot polovici (52 %) pa se je zdel vprašalnik zahteven. Le manjši odstotek se jih s trditvami ne strinja.

Slika 3: Mnenje o statističnem vprašalniku o delu šolske knjižnice v šolskem letu 2019/2020 (n = 26)

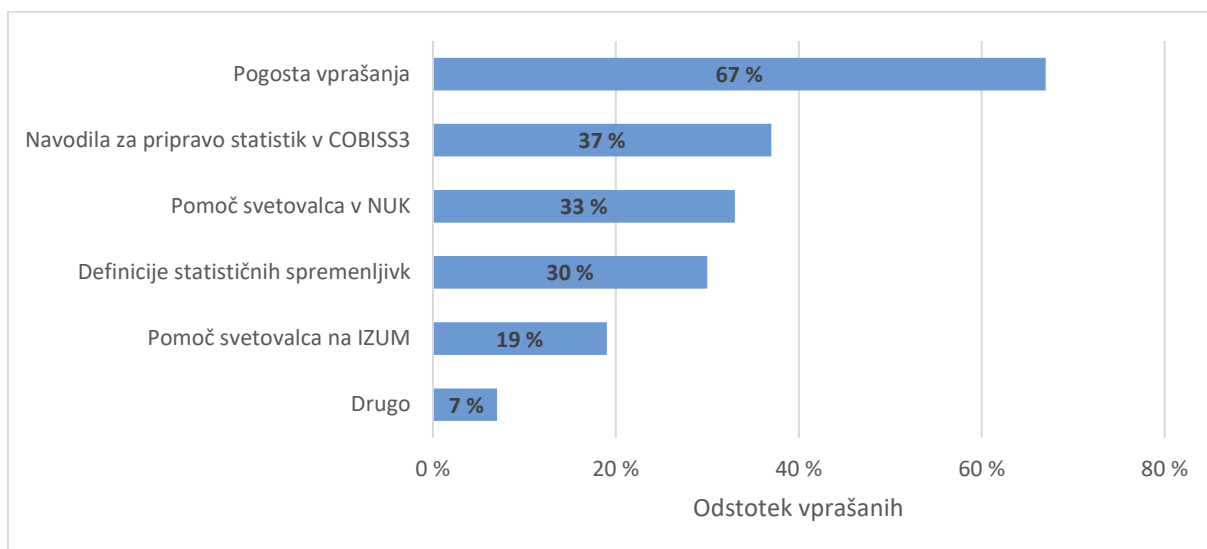
Zanimalo nas je tudi, koliko časa, izraženo v urah, jim je vzelo izpolnjevanje statističnega vprašalnika. Vprašanje je bilo odprtega tipa, odgovori pa so se precej razlikovali med seboj. Večina anketirancev je navedla vrednosti med dvema in desetimi urami, nekaj jih je navedlo 20 ur, ena oseba je navedla 40 ur. Največ časa je izpolnjevanje vprašalnika vzelo anketirancu, ki je navedel, da je za to potreboval kar 5 dni.

Anketiranci so lahko po različnih sklopih statističnega vprašalnika ocenili stopnjo težav pri njegovem izpolnjevanju (Slika 4). Na lestvici od 1 (nisem imel težav) do 5 (imel sem veliko težav) so prikazane povprečne vrednosti trditev za posamezno vprašanje. Največ težav ($\bar{x} = 2,6$) so imeli pri pridobivanju podatkov o uporabi knjižnice. Nekoliko manj so imeli težav pri pridobivanju podatkov o zbirki, prirastu in odpisu ($\bar{x} = 2,4$), še manj pa pri iskanju podatkov o delavcih ($\bar{x} = 1,9$) in odhodkih ($\bar{x} = 1,9$). Tehničnih težav pri dostopanju do vprašalnika je bilo v povprečju zelo malo ($\bar{x} = 1,3$).

Slika 4: Stopnja težav pri posameznih korakih izpolnjevanja vprašalnika (n = 26)

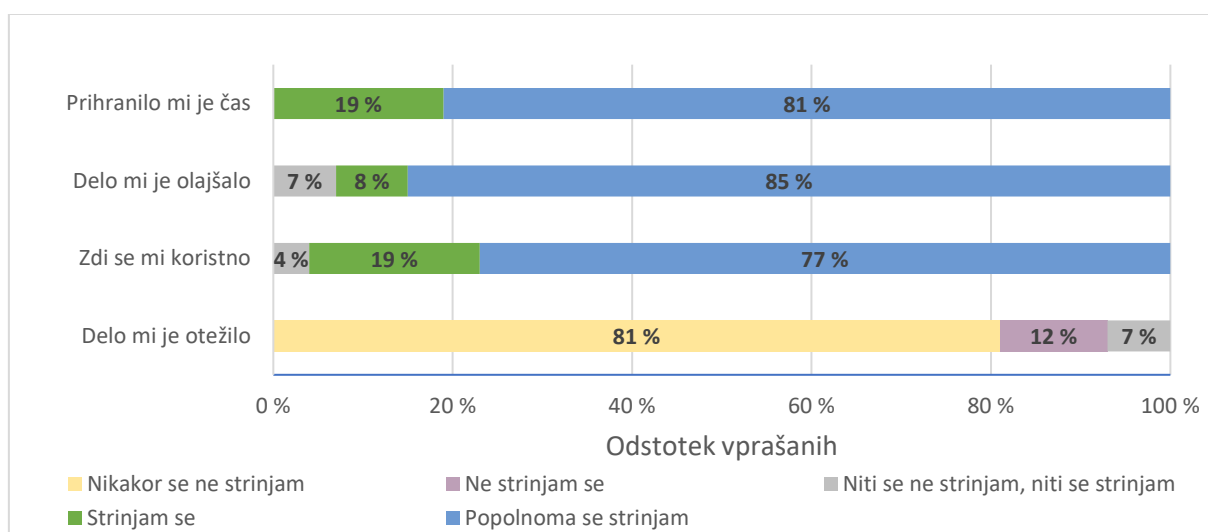
Slika 5 prikazuje, s katerimi oblikami pomoči so si pri izpolnjevanju vprašalnika anketiranci največ pomagali. Največ jih je uporabilo Pogosta vprašanja (67 %). Dobra tretjina (37 %) jih je uporabila Navodila za pripravo statistik v COBISS3, tretjina (33 %) pa jih je za pomoč prosila svetovalca v NUK-u. Še nekoliko manj anketirancev (30 %) si je pomagalo z Definicijami statističnih spremenljivk, petina (20 %) pa jih je poklicala svetovalca na IZUM-u. Sedem odstotkov anketirancev je pomoč poiskalo drugje. Tisti, ki so izbrali zadnjo možnost, so lahko dodatno pojasnili, kako so si še pomagali pri izpolnjevanju. Ena oseba je navedla pomoč kolege, druga pa pomoč vodstva in računovodstva.

Slika 5: Uporabljene oblike pomoči pri izpolnjevanju vprašalnika (n = 26)

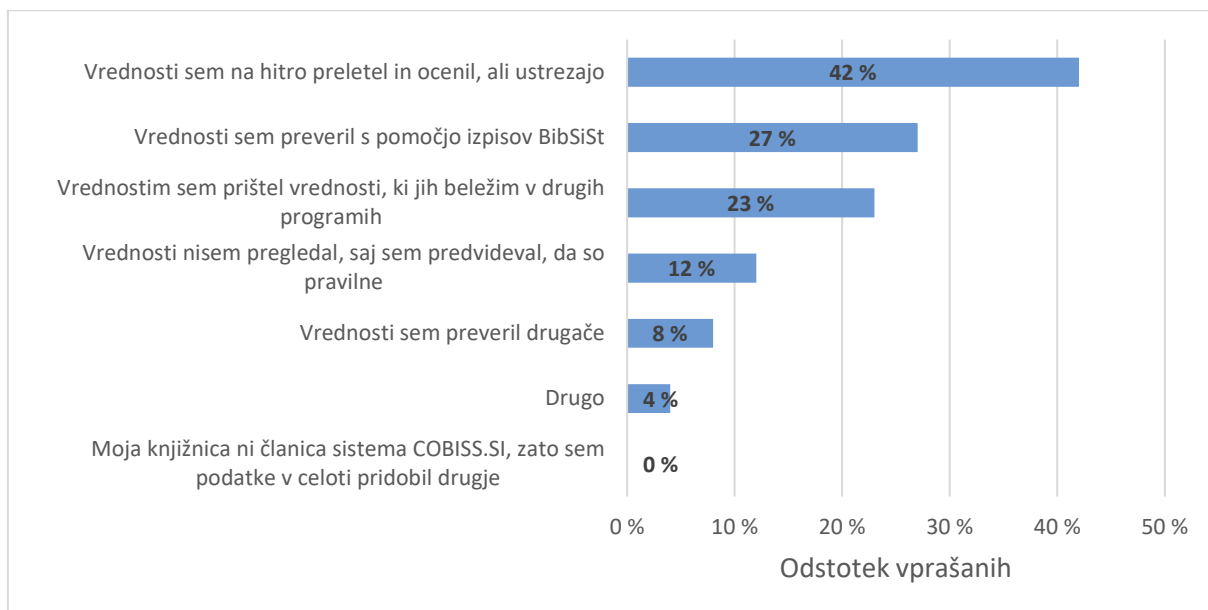
Sledilo je vprašanje odprtega tipa, kjer smo anketirance pozvali, naj predlagajo še kakšno dodatno obliko pomoči, ki bi si jo morebiti želeli. Predlogov ni bilo veliko. Prav bi jim prišla podrobnejša pisna navodila ter izobraževanje na temo izpolnjevanja vprašalnika.

Nov način zbiranja statističnih podatkov se skoraj vsem anketirancem zdi koristen (97 %) in jim je delo olajšalo (93 %). Ne strinjajo se, da bi jim delo otežilo (93 %). Vsi (100 %) so mnenja, da jim je takšen način prihranil čas (Slika 6).

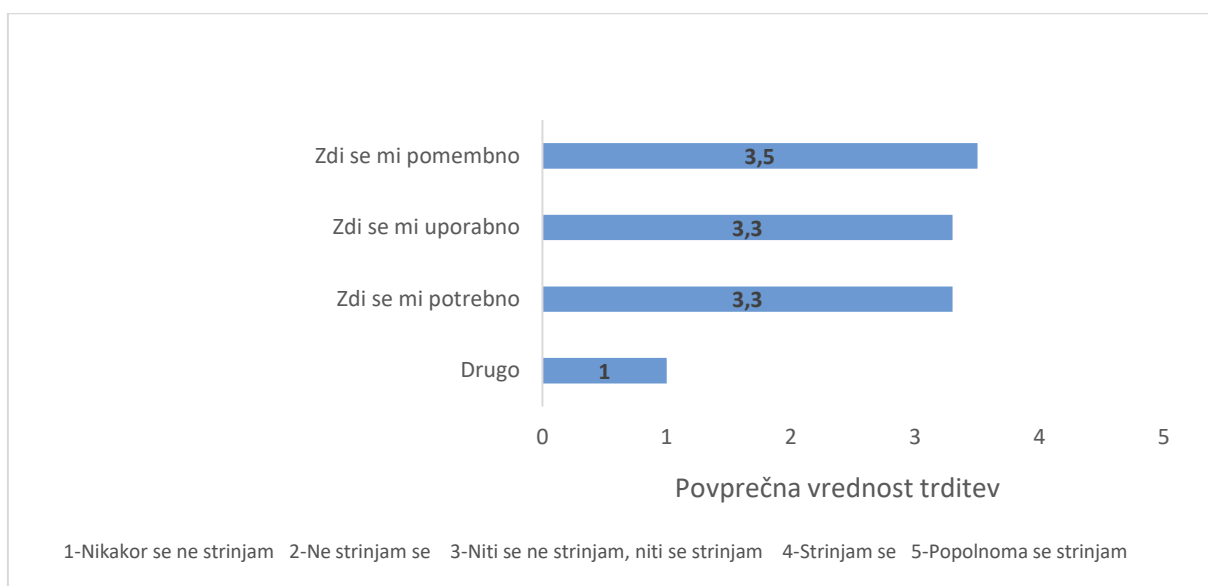
Slika 6: Mnenje o novem načinu zbiranja statističnih podatkov (n = 26)

Pri vprašanju, ki se je prav tako navezovalo na nov način zbiranja podatkov, so anketiranci pojasnili, na kakšen način so preverili ustreznost že izpolnjenih podatkov v statističnem vprašalniku (Slika 7). Največ (42 %) jih je vrednosti na hitro preletelo in ocenilo, ali ustrezajo dejanskemu stanju, 27 % jih je vrednosti preverilo s pomočjo izpisov BibSiSt, 23 % jih je vrednosti dopolnilo s podatki iz drugih programov, 12 % jih vrednosti ni pregledalo, 8 % pa jih je pravilnost preverilo drugače. Vsi anketiranci so poročali za knjižnico, ki je članica sistema COBISS.SI.

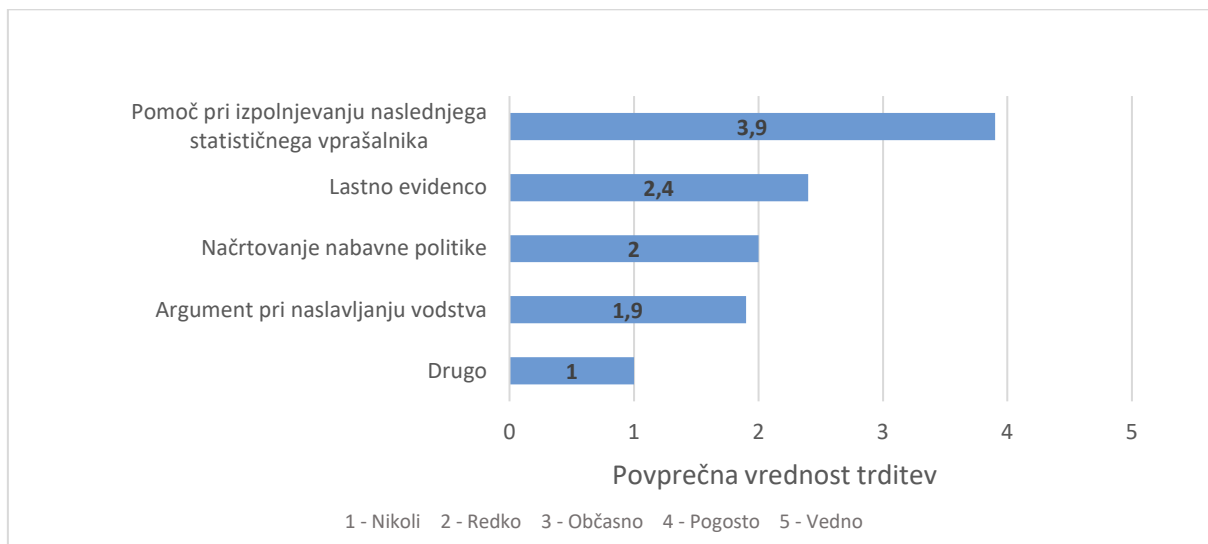
Slika 7: Postopki, s katerimi so anketiranci preverili ustreznost že izpolnjenih podatkov (n = 26)

Drugi tematski sklop vprašanj se je nanašal na mnenje o knjižnični statistiki šolskih knjižnic in njeni uporabi. Odgovori na vsa tri vprašanja, tj. o pomembnosti, uporabnosti ter potrebnosti knjižnične statistike, se precej ujemajo (Slika 8). Večina vprašanih je neopredeljena. Na lestvici od 1 (nikakor se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam) je povprečna vrednost trditev glede pomembnosti knjižnične statistike 3,5, nekoliko manj ($\bar{x} = 3,3$) se jim zdi uporabna oziroma potrebna ($\bar{x} = 3,3$).

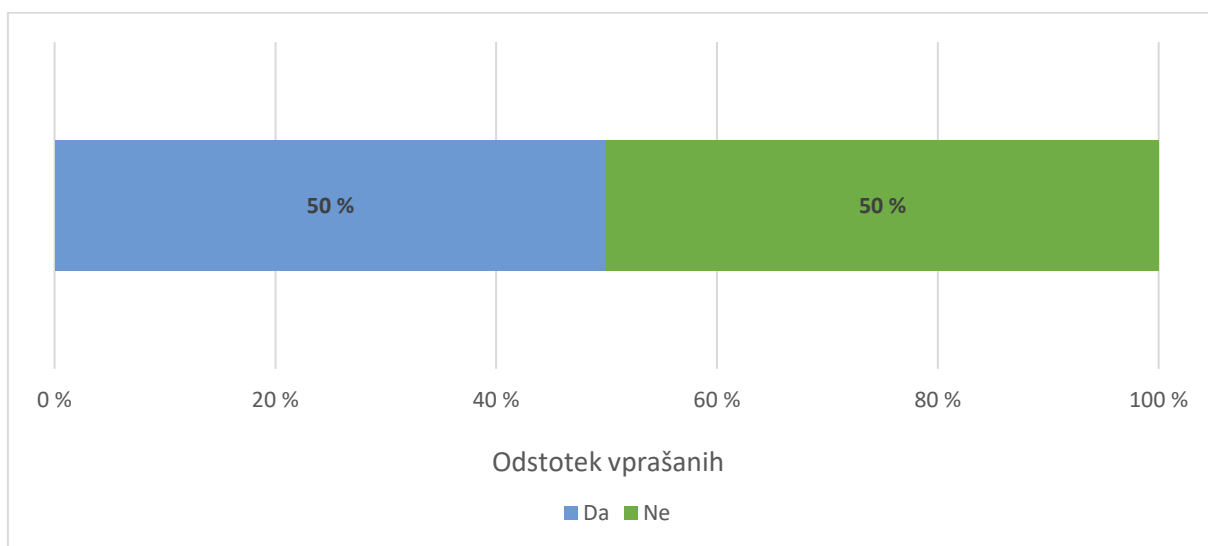
Slika 8: Mnenje šolskih knjižničarjev o pomembnosti knjižnične statistike šolskih knjižnic (n = 26)

Na lestvici od 1 (nikoli) do 5 (vedno) znaša povprečna vrednost trditev, da uporabljajo statistične podatke pri izpolnjevanju naslednjega vprašalnika 3,9, manj podatke uporabljajo za lastno evidenco ($\bar{x} = 2,4$) in le redko ($\bar{x} = 2$) pri načrtovanju nabavne politike ali kot argument pri naslavljanju vodstva šole ($\bar{x} = 1,9$) (Slika 9).

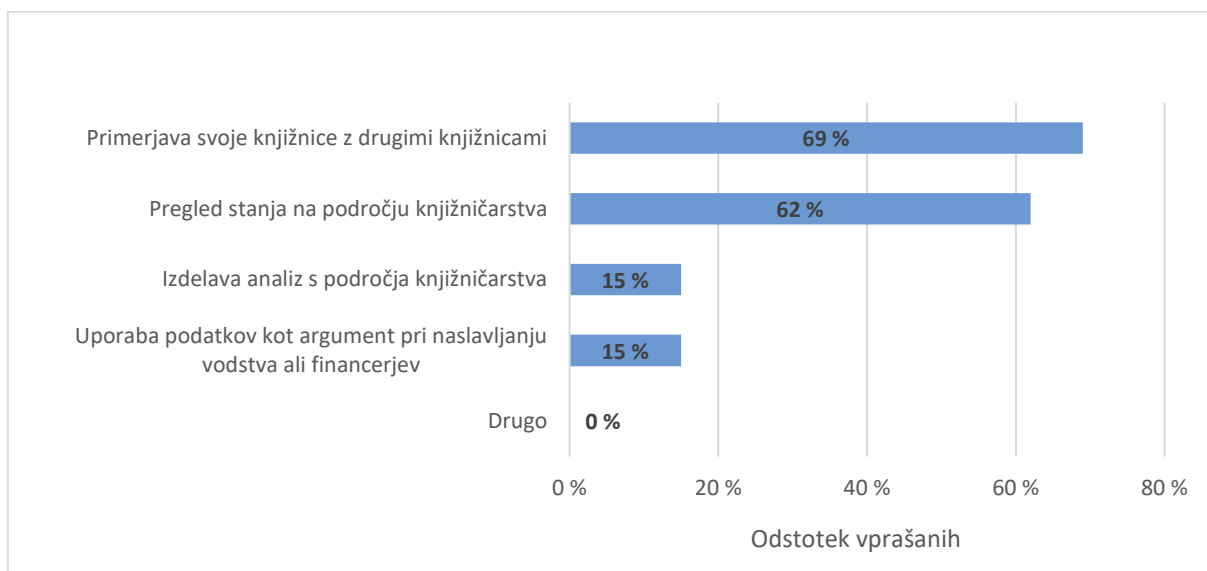
Slika 9: Uporaba statističnih podatkov (n = 26)

Zadnji sklop vprašanj se je nanašal na spletno stran BibSiSt Online. Polovica vprašanih je statistične podatke, objavljene na omenjeni spletni strani, že kdaj pregledovala, polovica pa še nikoli (Slika 10).

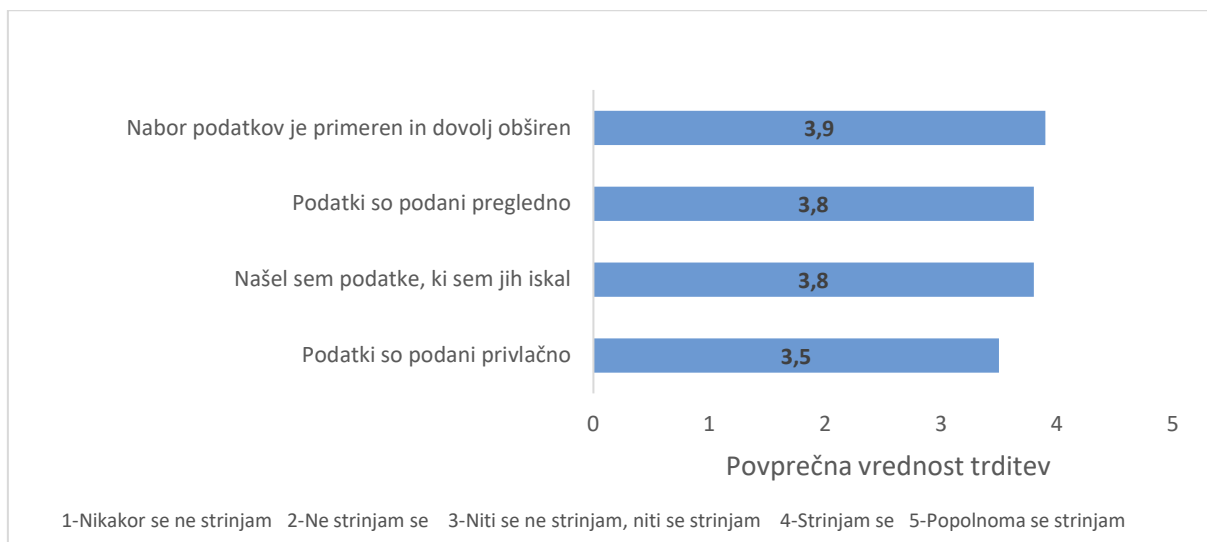
Slika 10: Odstotek anketirancev, ki so že kdaj pregledovali statistične podatke na spletni strani BibSiSt Online (n = 26)

Anketirance, ki so odgovorili, da so podatke na spletni strani že pregledovali, smo vprašali po namenu njihovega pregledovanja. Slika 11 kaže, da so večini vprašanih (69 %) podatki na spletni strani služili za primerjavo z drugimi knjižnicami, 62 % jih je zanimalo stanje na področju knjižničarstva, 15 % jih je podatke uporabilo za pripravo analiz, 15 % pa kot argument pri naslavljanju vodstva šole. Strani niso obiskali z nobenim drugim namenom.

Slika 11: Namen pregledovanja spletne strani BibSiSt Online (n = 13)

V nadaljevanju nas je med anketiranci, ki so podatke na spletni strani že pregledovali, zanimalo še mnenje o prikazanih statističnih podatkih in kazalcih uspešnosti delovanja (Slika 12). Na lestvici od 1 (nikakor se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam) je povprečna vrednost trditvev, da je nabor podatkov primeren in dovolj obširen 3,9, anketiranci se strinjajo tudi s tem, da so podatki podani pregledno ($\bar{x} = 3,8$) in večina jih je tudi našla podatke, ki jih je iskala ($\bar{x} = 3,8$). Malo manj so se strinjali, da je predstavitev podatkov privlačna ($\bar{x} = 3,5$). Pri tem vprašanju je bilo izraženo tudi edino nestrinjanje s podano trditvijo.

Slika 12: Mnenje o statističnih podatkih o delu knjižnic na spletni strani BibSiSt Online (n = 13)

Na koncu anketnega vprašalnika smo anketirance prosili, da navedejo svoje predloge za morebitno izboljšanje predstavitve statističnih podatkov na omenjeni spletni strani. Odgovori so bili zelo skopi in so se glasili le “ne” ali “ne vem”. Konkretnega predloga ni podal nihče.

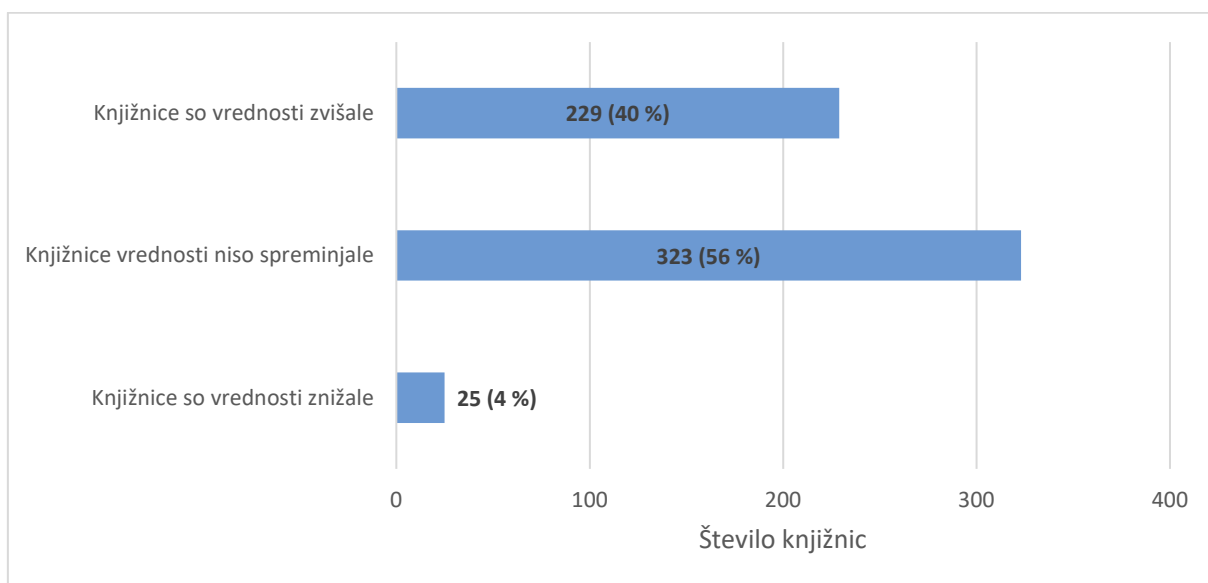
4.2 ANALIZA PODATKOV O ZBIRKI, PRIRASTU IN ODPISU KNJIŽNIČNEGA GRADIVA OB ZAČETKU IN KONCU STATISTIČNIH MERITEV

V okviru rednih statističnih merenj knjižnice sprašujemo po številu inventarnih enot v knjižnični zbirki ter številu inventarnih enot prirasta in odpisa knjižničnega gradiva. Pred zadnjimi meritvami šolskih knjižnic smo za večino knjižnic podatke o številu inventarnih enot knjižničnega gradiva pridobili iz njihovih lokalnih baz znotraj sistema COBISS.SI in jih vnesli v spletni vprašalnik (vhodne vrednosti). Ob izpolnjevanju vprašalnika je bila naloga poročevalcev, da vrednosti preverijo in po potrebi ustrezno popravijo. Glede na to, da smo imeli za vsako knjižnico na voljo vhodno in končno vrednost podatka, smo ju lahko primerjali med seboj. Knjižnic, ki so izpolnile vprašalnik in so bile obenem članice sistema COBISS.SI ter so imele podatke iz lokalnih zbirk v statističnem vprašalniku že izpolnjene, je bilo 577. Za vsako posamezno knjižnico smo s primerjavo vhodnih vrednosti za zbirko, prirast in odpis in vrednosti, zabeleženih ob koncu meritev, dobili informacijo o tem, ali je vrednosti pustila nespremenjene, ali jih je zvišala ali pa je vrednosti po pregledu dejanskega stanja v svojih evidencah, znižala. Prešteli smo knjižnice znotraj vsake od teh treh kategorij in izračunali odstotke. Rezultate smo prikazali grafično. Glede na to, da se anketa neposredno navezuje tudi

na mnenje o novem načinu zbiranja statističnih podatkov, se nam je zdelo zanimivo rezultate ankete primerjati z rezultati analize podatkov, pridobljenih v sklopu statističnih meritev.

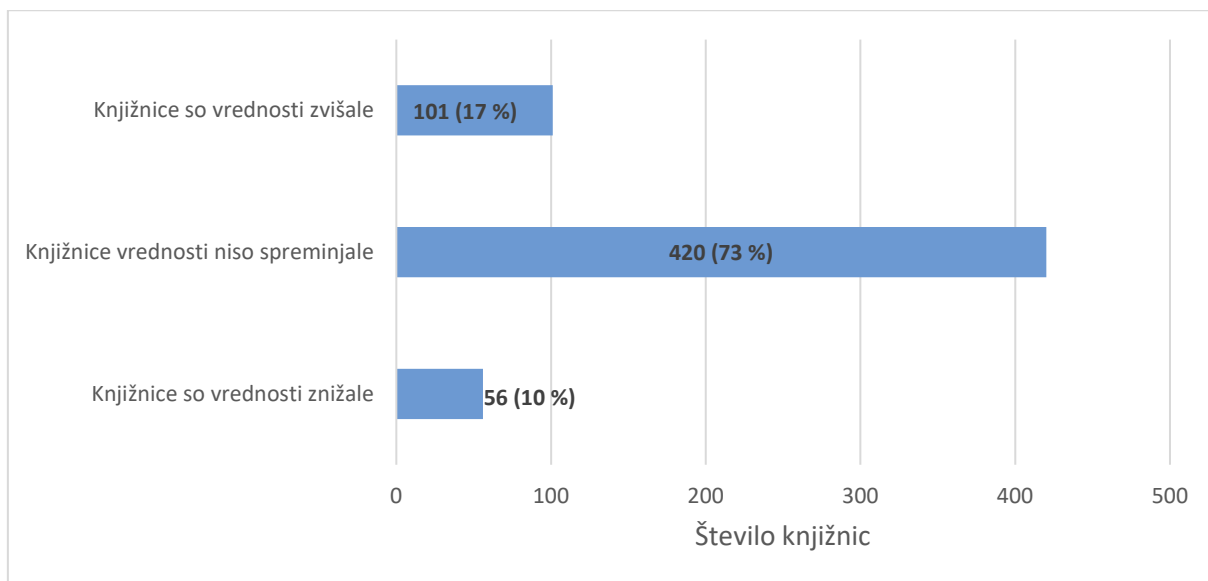
4.2.1 Rezultati analize

Slika 13 prikazuje, na kakšne načine so knjižnice spreminjale vrednosti knjižnične zbirke, uvožene iz lokalnih baz COBISS.SI. Več kot polovica (323 oziroma 56 %) poročevalskih enot podatkov ni spreminjala. Petindvajset (4 %) jih je število znižalo, ostalih 229 (40 %) je vrednosti zvišalo.

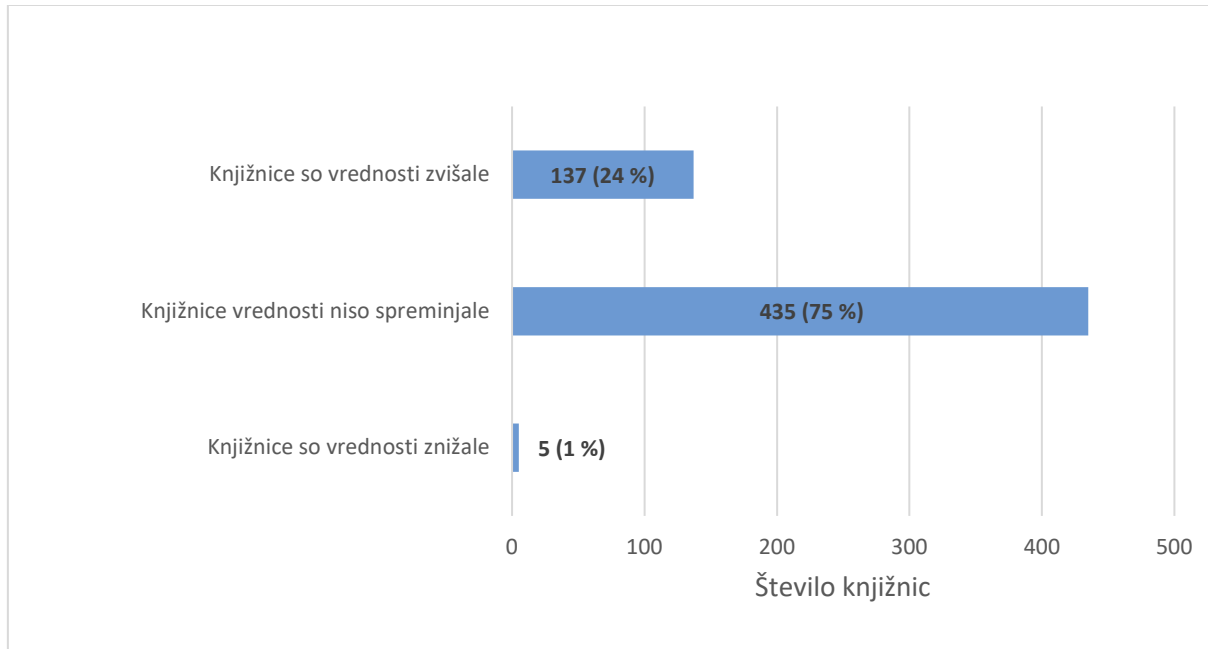
Slika 13: Ravnanje knjižnic z vrednostmi podatkov o knjižnični zbirki, uvoženimi iz lokalne baze COBISS.SI (n = 577)

Na enak način smo ugotavljali tudi, kako so knjižnice ravnale v primeru vrednosti podatkov o prirastu knjižničnega gradiva (Slika 14). Skoraj tri četrtine knjižnic (420 oziroma 73 %) vrednosti v poglavju o prirastu ni spreminjalo. Šestinpetdeset (10 %) jih je število znižalo, 101 (17 %) knjižnica pa je vrednosti zvišala.

Slika 14: Ravnanje knjižnic z vrednostmi podatkov o prirastu knjižničnega gradiva, uvoženimi iz lokalne baze COBISS.SI (n = 577)

Podatkov o odpisu knjižničnega gradiva ni spreminjalo 435 (75 %) poročevalskih enot. Pet (1 %) jih je število znižalo, ostalih 137 (24 %) jih je vrednost zvišalo (Slika 15).

Slika 15: Ravnanje knjižnic z vrednostmi podatkov o odpisu knjižničnega gradiva, uvoženimi iz lokalne baze COBISS.SI (n = 577)

5 RAZPRAVA

Prva hipoteza se je glasila, da je trenutni statistični vprašalnik o delu šolskih knjižnic preveč obsežen in zahteven. Z rezultati raziskave lahko omenjeno predpostavko potrdimo. Brez dvoma se je vprašanim zdel statistični vprašalnik preveč obsežen. Strinjali so se tudi, da je vprašalnik zahteven, vendar v manjši meri. Če primerjamo ti dve trditvi med seboj, vidimo, da jim bolj kot zahtevnost vprašalnika preglavice povzroča njegova obsežnost. Vsekakor zato velja razmisliti, kako bi lahko v prihodnje statistični vprašalnik skrajšali, da pa bi pri tem še vedno dobro odražal stanje v šolskih knjižnicah in bil obenem usklajen s knjižničnimi standardi ter zahtevami podzakonskih aktov.

V času meritev o delu šolskih knjižnic v šolskem letu 2019/2020 se je največ knjižničarjev obračalo na NUK z vprašanji glede zbirke, prirasta in odpisa, zato smo predvidevali, da imajo na tem področju pri izpolnjevanju vprašalnika največ težav. Rezultati ankete pa so pokazali, da najtežje pridobijo podatke o uporabi knjižnice in šele nato podatke o gradivu. Razlog za takšno ugotovitev je morda v tem, da so morale podatke o uporabi knjižnice (obisk, potencialni uporabniki, člani, izposoja itd.) poiskati v svojih evidencah in nismo bili seznanjeni z dejstvom, da imajo pri tem težave.

S podatki, zbranimi v anketi smo ugotovili, katera orodja za pomoč šolski knjižničarji pri izpolnjevanju statističnega poročila najpogosteje uporabljajo, zato bo v prihodnje do teh vsebin potrebno urediti neposredne povezave znotraj interaktivnega vprašalnika. To je sicer že v načrtu prenove samega vmesnika, je pa koristen podatek, da jih bolj kot definicije statističnih spremenljivk zanimajo odgovori na pogosta vprašanja, kar velja upoštevati pri prenovi vmesnika.

V drugi hipotezi smo predpostavljali, da je bil nov postopek zbiranja podatkov, kjer so bile vrednosti podatkov za zbirko, prirast, odpis in izposoja prenesene v vprašalnik iz njihove lokalne baze v COBIB.SI, med knjižničarji pozitivno sprejet. Tudi to hipotezo lahko zato potrdimo. Visok delež strinjanja s celotnim sklopom trditev, kaže na to, da je takšna rešitev pri izpolnjevanju statističnih poročil za šolske knjižničarje zelo dobrodošla.

Zelo povedni so tudi rezultati ankete o tem, na kakšen način so knjižničarji preverili podatke, ki so že bili predhodno vneseni v statistični vprašalnik. Pozvali smo jih, da preverjanje opravijo s pomočjo izpisov Z-BibSiSt in I-BibSiSt, vendar jih je velika večina zaupala avtomatskemu zajemu podatkov in podatkov ni dodatno preverjala. To se ujema z analizo vrednosti podatkov za zbirko, prirast in odpis, opravljeno na osnovi primerjanja med vhodnimi podatki in tistimi ob koncu meritev. Ugotovili smo namreč, da večina knjižnic vrednosti ni spreminjala. To lahko pomeni, da so imeli celotno knjižnično gradivo že inventarizirano v sistemu COBISS.SI, ali pa da vrednosti sploh niso preverili. Zato bi veljalo razmisliti o uvedbi mehanizma, ki bi ob izpolnjevanju statističnega vprašalnika poročevalske enote dodatno opozoril, naj posamezne podatke preverijo, saj je namen statističnih meritev pridobiti čim bolj zanesljive in verodostojne podatke.

Hipoteze, da se večini šolskih knjižničarjev zbiranje statističnih podatkov ne zdi pomembno in v tem ne vidijo koristi, ne moremo potrditi. Dejstvo je, da statistika med šolskimi knjižničarji ni priljubljena, pa vendar je bil delež tistih, ki se s statističnim spremljanjem knjižnic ne strinjajo, majhen. Večinoma so glede pomena knjižnične statistike neopredeljeni. Zavedajo se sicer, da je zbiranje podatkov o delu knjižnic najbrž pomembno in potrebno, vendar jim to ne predstavlja prioritete. Največkrat jih uporabijo le takrat, ko to predstavlja obvezo, tj. ob izpolnjevanju statističnega vprašalnika. Za to je najbrž delno kriv status šolske knjižnice, ki je organizacijsko in finančno odvisna od zavoda, v katerem deluje. Vseeno pa smo pričakovali, da statistiko v večji meri uporabljajo pri načrtovanju knjižnične zbirke in storitev ter kot argument pri naslavljanju vodstva šole.

Delno smo s tem dobili tudi odgovor na predpostavko, da sta namen in uporaba knjižnične statistike šolskim knjižničarjem slabo poznana. Ne moremo pa hipoteze niti potrditi niti povsem ovreči. Je pa zaskrbljujoč podatek, da je do anketiranja, kljub njenemu večletnemu delovanju, spletno stran BibSiSt že kdaj pregledovala le polovica anketirancev. Tisti, ki pa jo poznajo, podatke na omenjeni spletni strani večinoma uporabljajo za primerjanje z drugimi knjižnicami. To bi lahko nakazovalo, da jih uporabljajo z namenom izboljšanja svojih storitev. Vsebinska spletna strani se anketirancem sicer zdi primerna in zadostna, le prikaz statističnih podatkov bi po njihovem mnenju lahko bil do uporabnika prijaznejši.

6 ZAKLJUČKI

Z opravljeno raziskavo smo dobili odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja ter smernice za nadaljevanje dela na področju zbiranja, obdelave ter predstavitve statističnih podatkov o delu šolskih knjižnic. Knjižničarjem se vprašalnik zdi obsežen in velja razmisliti o njegovem skrajšanju. Nov način zbiranja podatkov jim je delo zelo olajšal in bo zato NUK poskušal čim prej na tak način zbirati podatke tudi za nekatere ostale iskalne količine. Glede knjižnične statistike sodelujoči v anketi nimajo posebej izraženih pozitivnih ali negativnih stališč in dokaj slabo poznajo možne načine njene uporabe. Uporabnost knjižnične statistike bi jim lahko predstavili z boljšo promocijo, prijaznejšim prikazom podatkov in z ustreznimi izobraževanji.

Rezultati ankete bodo NUK-u v pomoč pri nadaljnjem razvoju funkcionalnosti računalniško podprtega zbiranja statističnih podatkov, kot tudi pri načrtovanju vizualizacije rezultatov meritev v okviru prenove spletne strani BibSiSt. So tudi spodbuda za nadaljevanje aktivnosti za prenos podatkov iz sistema COBISS.SI tudi za ostale iskalne količine. Gre za podatke o številu kataložnih zapisov v bazi COBIB.SI in številu inventarnih enot v učbeniškem skladu ter potencialno tudi za podatke o članih knjižnic. Mnenja in predlogi knjižničarjev pa bodo lahko uporabljeni pri načrtovanju izobraževanja knjižničnih delavcev na področju knjižnične statistike. Bi pa bilo koristno opraviti raziskavo o poznavanju ter uporabi knjižnične statistike še v drugih vrstah knjižnic.

7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

Ambrožič, M. (1997). Knjižnična statistika. *Knjižnica*, 41(4), 5–31.

COBISS: *Kazalci rasti*. (b. d.). Institut informacijskih znanosti, Maribor.

<https://www.cobiss.si/kazalci/>

COBISS3 *Zaloga v6.26-00: priročnik za uporabnike*. (2020). IZUM.

[https://home.izum.si/izum/e-](https://home.izum.si/izum/e-prirocniki/4_COBISS3_Zaloga/Cel_4_COBISS3_Zaloga.pdf)

[prirocniki/4_COBISS3_Zaloga/Cel_4_COBISS3_Zaloga.pdf](https://home.izum.si/izum/e-prirocniki/4_COBISS3_Zaloga/Cel_4_COBISS3_Zaloga.pdf)

Creaser, C. (2011). I wouldn't start from here ... provision and use of UK libraries. V D.

Baker in W. Evans (ur.), *Libraries and society: role, responsibility and future in an age of change* (str. 17–33). Chandos Publishing.

Škufca, L., Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Elliott, T. (2020). The 2018 ACRL academic library trends and statistics annual survey. *C&RL News*, 81(2), 90–93. <https://doi.org/10.5860/crln.81.2.90>

Ellis, S., Heaney, M., Meunier, P. in Poll, R. (2009). Global library statistics. *IFLA Journal* 35(2), 123–130. https://www.ifla.org/files/assets/statistics-and-evaluation/publications/global-library-statistics-ifla-journal-35-2_2009.pdf

IFLA Library statistics manifesto. (2010). IFLA <https://www.ifla.org/files/assets/statistics-and-evaluation/publications/library-statistics-manifesto-en.pdf>

IFLA Smernice za šolske knjižnice. (2019). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. *ISO 11620:2014. International standard. Information and documentation. Library performance indicators*. (2014). International Organization for Standardization.

Kodrič-Dačić, E. (2014). Merjenje, spremljanje in ugotavljanje uspešnosti slovenskih knjižnic: Bibsist in e-razvid. *Knjižnica*, 58(3), 59–76.

Kodrič-Dačić, E. (2019). Center za razvoj knjižnic, NUK in vključevanje šolskih knjižnic v COBISS. *Organizacija znanja*, 24(1–2). <https://doi.org/10.3359/oz1924003>

Košmrlj, K. (14. 10. 2015). Vzorec ni le modna muha. *Udomačena statistika*. <https://udomacenastatistika.wordpress.com/2015/10/14/vzorec-ni-le-modna-muha/#more-475>

Letni načrt statističnih raziskovanj Narodne in univerzitetne knjižnice za leto 2021. (2020). Narodna in univerzitetna knjižnica. https://mreznik.nuk.uni-lj.si/static/IRIS/Statistika/Letni_nacrt_%20stat_raziskovanj%20NUK_2021.pdf

Narodna in univerzitetna knjižnica. (b. d. A). *BibSiSt Online: Statistični podatki o knjižnicah*. <https://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>

Narodna in univerzitetna knjižnica. (b. d. B). *COSEC: Podatki za letna poročila*. <https://cosec.nuk.uni-lj.si/podatki-za-letna-porocila>

Poll, R. (2009). Standardisation of library statistics. V M. Heaney (ur.), *Library statistics for the twenty-first century world: proceedings of the conference held in Montréal on 18-19 August 2008 reporting on the Global Library Statistics Project* (str. 27–30). K. G. Saur.

Pravilnik o statističnih meritvah knjižnic. (2020). Narodna in univerzitetna knjižnica. https://mreznik.nuk.uni-lj.si/static/IRIS/Statistika/Pravilnik_o_stat_meritvah_knjiznic.pdf

Škufca, L., Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

SIST ISO 2789:2013. Slovenski standard. Informatika in dokumentacija – Mednarodna statistika za knjižnice. (2013). Slovenski inštitut za standardizacijo.

SIST-TP ISO/TR 28118:2010. Slovenski standard. Informatika in dokumentacija – Kazalci uspešnosti delovanja nacionalnih knjižnic. (2010). Slovenski inštitut za standardizacijo.

SIST ISO 11620:2015. Slovenski standard. Informatika in dokumentacija – Kazalci uspešnosti knjižnic. (2015). Slovenski inštitut za standardizacijo.

Statistične analize. (b. d.). *Likertova lestvica - kje in kako se uporablja.*

<https://statisticneanalize.com/likertova-lestvica/>

Terrill, J. (2018). Telling their story with data: what academic research libraries share in their websites. *Journal of Web Librarianship*, 12(4), 232–245.

<https://doi.org/10.1080/19322909.2018.1514286>

Tizaj Marc, D., Kodrič-Dačić, E., Vodeb, G., Bahor, S., Bon, M., Škufca, L., Poličnik Čermelj, T., Bešter, T., Jordan, N., Vovk, D., Kragelj, M. in Habjanič, R. (2020). *Poročilo o delu knjižnice: priročnik za izpolnjevanje statističnega vprašalnika.*

Narodna in univerzitetna knjižnica. https://bibsist.nuk.uni-lj.si/common/files/metodologija/prirocnik_za_meritve.pdf

Zakon o državni statistiki (ZDSta). (1995). *Uradni list RS*, št. 45/1995.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1a). (2015). *Uradni list RS*, št. 92.

PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovane kolegice in kolegi! Pred vami je spletna anketa, ki sem jo pripravila kot del svoje pisne naloge za bibliotekarski izpit. Nanaša se na področje knjižnične statistike, s katero se tudi sicer ukvarjam. Želela bi pridobiti podatke o koristnosti sprememb, vpeljanih pri zadnjih statističnih meritvah o delu šolske knjižnice. Zanimajo me tudi morebitne težave, s katerimi se srečujete pri poročanju ter uporaba knjižnične statistike. Vaši iskreni odgovori bodo lahko služili kot pomoč pri izboljšanju sedanjega načina zbiranja podatkov in pri načrtovanju dela na področju statistike v prihodnje. Anketa je anonimna. Vesela bom, če si boste vzeli nekaj minut in izpolnili anketo, do katere dostopate s klikom na Naslednja stran. Hvala.

Q1 - Ali ste izpolnili statistični vprašalnik o delu vaše knjižnice v šolskem letu 2019/2020?

- Da
 Ne

(1) Q1 = [1] (Da)

Q2 - Kakšen se vam je zdel statistični vprašalnik o delu šolske knjižnice v letu 2019/2020?

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Zahteven	☐	☐	☐	☐	☐
Razumljiv	☐	☐	☐	☐	☐
Obsežen	☐	☐	☐	☐	☐

IF (1) Q1 = [1] (Da)

Q3 - Koliko časa ste porabili za izpolnjevanje vprašalnika (ure)?

IF (1) Q1 = [1] (Da)

Q4 - Označite stopnjo težav, ki ste jih imeli pri posameznih korakih izpolnjevanja vprašalnika, pri čimer je 1 = nisem imel težav in 5 = imel sem veliko težav.

	1	2	3	4	5
Pri dostopanju do spletnega vprašalnika	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pridobivanju podatkov o zbirki, prirastu in odpisu	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pridobivanju podatkov o uporabi knjižnice	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pridobivanju podatkov o odhodkih	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pridobivanju podatkov o delavcih	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

Škufca, L., Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

IF (1) Q1 = [1] (Da)

Q5 - Ali ste si pri izpolnjevanju vprašalnika pomagali s katero od navedenih oblik pomoči?

Možnih je več odgovorov

- Definicije statističnih spremenljivk
- Pogosta vprašanja
- Navodila za pripravo statistik v COBISS3
- Pomoč svetovalca v NUK
- Pomoč svetovalca na IZUM
- Drugo:

IF (1) Q1 = [1] (Da)

Q6 - Bi vam koristila še kakšna druga oblika pomoči? Navedite kakšna.

(1) Q1 = [1] (Da)

Q7 - V statističnem vprašalniku o delu šolske knjižnice v šol. letu 2019/2020 so bili podatki o zbirki, prirastu, odpisu in izposoji prevzeti iz programskega okolja COBISS in že izpolnjeni. Kakšen se vam zdi takšen način zbiranja podatkov?

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Zdi se mi koristno	☐	☐	☐	☐	☐
Delo mi je olajšalo	☐	☐	☐	☐	☐
Delo mi je otežilo	☐	☐	☐	☐	☐
Prihranilo mi je čas	☐	☐	☐	☐	☐

IF (1) Q1 = [1] (Da)

Q8 - Kaj ste naredili s podatki, ki so bili prevzeti iz lokalne baze vaše knjižnice v sistemu COBISS.SI in že vneseni v vaš vprašalnik.

Možnih je več odgovorov

- Vrednosti nisem pregledal, saj sem predvideval, da so pravilne
- Vrednosti sem na hitro preletel in ocenil, ali ustrezajo
- Vrednosti sem preveril s pomočjo izpisov BibSiSt
- Vrednosti sem preveril drugače
- Vrednostim sem prištel vrednosti, ki jih beležim v drugih programih
- Moja knjižnica ni članica sistema COBISS.SI, zato sem podatke v celoti pridobil drugje
- Drugo:

Q7_2 - Kakšno je vaše mnenje o statističnem merjenju delovanja šolskih knjižnic?

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Zdi se mi pomembno	☐	☐	☐	☐	☐
Zdi se mi uporabno	☐	☐	☐	☐	☐
Zdi se mi potrebno	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

Q9 - Ali ste podatke o delu vaše knjižnice, zbrane v statističnih meritvah, kdaj uporabili za kaj od naštetega?

	Nikoli	Redko	Občasno	Pogosto	Vedno
Lastno evidenco	☐	☐	☐	☐	☐
Pomoč pri izpolnjevanju naslednjega statističnega vprašalnika	☐	☐	☐	☐	☐
Načrtovanje nabavne politike	☐	☐	☐	☐	☐
Argument pri naslavljanju vodstva	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

Q10 - Na spletni strani BibSiSt so objavljeni statistični podatki o knjižnicah in kazalci uspešnosti njihovega delovanja. Ali ste te podatke že kdaj pregledovali?

- Da
 Ne

IF (2) Q10 = [1] (Da)

Q11 - Kakšen je bil namen vašega pregledovanja?

Možnih je več odgovorov

- Pregled stanja na področju knjižničarstva
 Primerjava svoje knjižnice z drugimi knjižnicami
 Izdelava analiz s področja knjižničarstva
 Uporaba podatkov kot argument pri naslavljanju vodstva ali financerjev
 Drugo:

IF (2) Q10 = [1] (Da)

Q12 - Kakšno je vaše mnenje o objavljenih statističnih podatkih in kazalcih uspešnosti delovanja knjižnic na spletni strani BibSiSt?

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Našel sem podatke, ki sem jih iskal	☐	☐	☐	☐	☐
Nabor podatkov je primeren in dovolj obširen	☐	☐	☐	☐	☐
Podatki so podani pregledno	☐	☐	☐	☐	☐
Podatki so podani privlačno	☐	☐	☐	☐	☐

IF (2) Q10 = [1] (Da)

Q13 - Se vam zdi, da bi morali biti pri prikazu rezultatov statističnih meritev prikazani še kateri drugi podatki? Kateri?

Škufca, L., Knjižnična statistika: izzivi prenove statističnih meritev delovanja šolskih knjižnic. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Q14 - Označite vrsto vzgojno-izobraževalnega zavoda, znotraj katerega deluje vaša knjižnica.

- Osnovna šola
- Osnovna šola s prilagojenim programom
- Srednja šola
- Višja strokovna šola
- Zavod za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami

XSTAR3ac7 - V katero starostno kategorijo spadate?

- 21 - 30 let
- 31 - 40 let
- 41 - 50 let
- 51 - 60 let
- 61 let in več